

SPALVŲ SIMFONIJA



Adomas Galdikas

Simfonija

Adomo Galdiko 75 metų sukaktį minint

KAZYS BRADŪNAS

Sukaktuvinių ir sukaktuvių mūsų neaplenkia. Ypač vyresniajai kartai sulaukiant jau gana gražaus amželio. Vieni jubiliejai atšvenčiami daugiau šeimos niškame artimųjų ratelyje, kiti tampa akivaizdūs viešumoje: iškilminguos minėjimuos, baluos, spaudoj. Prieš vienus ir kitus nieko prieš neturime, jeigu tik nepametamas saikas. Net nemandagu būtų kalbėti prieš tuos jubiliejus, kurie atšvenčiami privačiojo aplinkoj. Tačiau su tais, kurie padaromi viešai bendruomeniniu, kone valstybiniu reikalu, nėra jau taip gerai. Ir ta prasme, kad neretai pasitaiko, jog gerbiamo jubilato būna beveik tik toks apčiuopiamas „nuopelnas“, kad jis tiek ir tiek metų žemėlėje išgyveno, kad jis įgijo tik tą ar kitą, didžiausią dalimi sau naudingą profesiją, kad užaugino sūnų ar dukrą ir pan. Liūdnai linksmi būna net dar nepradėjusios senti vidurinėsios kartos jubiliejai, kai viešai pasipuošiama vos 25 metų profesinio darbo, šeimyninio gyvenimo, vienokio ar kitokio pašaukimo sukaktuvėmis.

Gi mūsų manymu, iš uždaro ratelio viešumon turėtų būti perkelta tik tokia sukaktis, kurios kaltininkas savo gyvenimu ir kūryba yra palikęs neišdildomus pėdsakus tautos kultūrinėje ir visuomeninėje raidoje stambiais mokslo, meno, muzikos ir literatūros darbais bei visuomenine veikla, nesveriamą tačiau vien valdininkais poaukščiaisi.

Šiame numery:

- Lituanistinės bibliotekos.
- Adomo Galdiko sukaktis.
- Viktoras Dinelka (rašo St. Pilka).
- Žymioji lenkų rašytoja Zofia Kossak-Szczucka ir jos romano ištrauka.
- Annos Achmatovos eilėraščiai.
- A. Kuršaičio žodynas.
- Apie dail. V. Ratą ir jo meną.
- Kad šitas festivalis nebūtų paskutinis.
- Veneciškoji serenada.
- Paulius Jurkus susisvajoja Vilniuje.
- Lietuviškųjų „Džunglių“ kūrėjas mirė.
- Nauji leidiniai.



Adomas Galdikas

Kompozicija Nr. 3

tik ano Galdiko lūpose maloninio kreipimosi: „Šėtonai, netrukdykite man brangaus laiko tokiems niekais, eikite ir pasikarkite.“

Iš tikrųjų, ir mes čia skaitytojo netrukdytume tokiomis priminimais, kad Adomas Galdikas yra gimęs Zemaitijos gilumoje 1893 metais, kad jis tas ar kitas mokyklų lankė, ten ir ten parodose dalyvavo, tokias ar kitokias pareigas ėjo. Visa tai galima lengvai rasti enciklopedijose. Net ir jubilėjaus proga mums svarbiau yra pati Adomo Galdiko kūryba, nesgi be jos dailininko sukakties ir negalėtume rikiuoti į vertai ir viešai minimųjų skiltį.

Adomo Galdiko kūrybos rūba, gylį ir plotį aptarti, deja, jokiu būdu neįmanoma dienos laikraštinių puslapiuos. Tačiau mūsų bendruomenių, mūsų veiksmų, mūsų fondų, kultūrinėmis besišaukiančių organizacijų ir mecenatų vardus nešiojančių veidai turėtų rausti, jei tokia sukaktuvine proga nepasirūpinta išleisti jo kio Galdiko monografijėlės, jokio spalvotų reprodukcijų aplanko, kuo tėvynėje jau gali girti sa vo buvusį mokytoją toli gražu ne prilgye mokiniai. Va čia ir išryškėja sunki kiekvieno kūrėjo tragedija tremtyje, kai jų talentai ir darbas svetimoms kompanijoms nereikalingi, o saviems tautiečiams taipgi visai ne tas rūpi.

Ogi Adomas Galdikas po M. K. Čiurlionio yra pats didysis lietuviškos dvasios ir lietuviško peizažo, net lietuviškojo abstrakto reprezentantas. Išties kartų dvasinis veidas ir paletė formavosi A. Galdiko kūrybos poveikyje. Ne vienas iš tų, kurie šiuo metu yra pusamžį pasiekę, manau, prisimena, kokį įspūdį jiems vaikystėje ir jaunystėje yra dariusios, kad ir anos Vinco Krėvės „Dainavos šalies senų žmonių padavimų“ Galdiko iliustracijos. Po tiek metų dar ir šiandien iš regimo-



ADOMAS GALDIKAS

Nuotrauka Vytauto Maželio

sios atminties daug kam nėra išdilusios tų šaunių raitelių, kurie „ne žirgu lėkė, o aitvaru skrido“, romantiškosios figūros, tie stilizuoti, pasakiški medžiai, ta visa, pasididžiavimą kelianti senolių buitį, kurioje net akmuo tampa gyvu: „kai gegutė užkukuoja, kai lakštutė užlakštuoja, akmenėlis verkia, ašarėlės byra“.

O kada ši laisvosios Lietuvos sąlygose bręstanti, dabar jau vidurinioji karta, atsivijusi mokslo Kaunan, pamatė originalias Adomo Galdiko drobes, iš karto pajuto, kad jose atrado pati save. Svil-

pynę pučiantis Miškinis, audringas, debesuotas dangus viršum i-ki širdies gelmių išgyveno tėviškes peizažo, senkapių, kryžių ir medinių bažnyčių nuosauluma juk ir buvo visa tai, iš ko turėjo ryškėti ne vien tik lietuviškos dailės, bet ir poezijos, gal net ir visų mikos veidas. Ne vienu atveju ir ne viename Adomo Galdiko kūryba čia buvo geras kelrodis, ieškant naujų ir savų kelių.

Adomas Galdikas šiandien jau persokęs 75 metus. Tačiau savo kūryboje jis tebėra, kaip ir visą laiką buvo, tikras jaunuolis. Adomas Galdikas visada buvo jauno avangardo priešakyje, tačiau rimto, įtemptai dirbančio ir kuriančio, nei barzdos, nei ilgų plaukų genialumu nepasitikinčio avangardo eilėse. Toks jis buvo nepriklausomybės laikais, kai reikėjo moderniojo meno srovės pras-kinti Lietuvoje kelius ir suteikti joms lietuviškąjį apvalkalą, toks jis yra ir dabar, kai jo drobės liejasi degančio abstrakto spalvo-mis.

Zinoma, geriausia jubiliejui do vana būtų paties dailininko ap-žvalginė paroda visose didesnėse čionykštėse lietuvių kolonijose. Čiurlionio galerija ta prasme ju-biliatą, kiek teko patirti, jau ir buvo užkalbinusi. Tačiau dailininkas atsisakė, matyt galvoda-mas, kad tuo lyg ir pats sau reng-tų jubiliejų.

Tačiau sukaktuvine proga ar negalėtų Adomo Galdiko darbų parodas surengti organizuota lie-tuviškoji visuomenė, paties daili-

Kertinė Paraštė

LITUANISTINĖS BIBLIOTEKOS

Drągo skiltyse tilpo jau ne vienas straipsnis apie reikalą Amerikos lietuviams turėti sa-vo lituanistinių dalykų biblio-teką. Buvo siūloma steigti ku-rioje nors tinkamoje vietoje biblioteką, kur būtų sutelkta viskas, kas yra išspausdinta apie Lietuvą ir lietuvius įvairio se kalbose, pirmoje eilėje, aiš-ku, lietuviški raštai. Tokia bib-lioteka turėtų būti erdvi, ap-rūpinta moderniškais prie-monėmis, atvira visiems, ypač mokslo žmonėms — tyrinėto-jams, kuriems būtų sudarytos sąlygos skaityti, studijuoti ir rašyti čia pat bibliotekoje.

Į tokią biblioteką reikėtų su-telkti lituanistinės srities kny-gas iš dabar esančių įvairiose vietose lietuviškų knygynų, ki-taip sakant, juos sujungti. Bu-vo net nurodyti didesnį dabar veikiančių telkiniai, kaip an-tai Tėvų jėzuitų, Seserų kazi-mieriečių, Pasaulio lietuvių ar-chyvo Chicagoje, Tėvų mari-jonų Marianapolyje, prel. Juro Alkos Putname ir kt. Drauge buvo prašoma nuomonės čia suminėty knygynų valdytojų. Neteko pastebėti, ar jie atsi-liepė.

Nauda iš tokio dalyko, aiš-ku, būtų didelė. Ypač lituanis-tinių dalykų biblioteka būtų reikalinga priaugančiai studi-juojančio lietuvių jaunimo kar-tai, kurie galėtų rinktis savo diplominiams darbams bei di-sertacijoms temas iš lietuviš-kų sričių. Tokio jaunimo tik-rai yra, tai žinau iš savo paty-rimo, kai kreipdavosi į mane, ieškodami medžiagos savo pa-sirinktoms temoms. Esant to-kiui bibliotekai, atsirastų ir daugiau jaunų mokslininkų susidomėjimo lietuvių ir Lie-tuvos reikalais. Taip susidary-tų žymus įnašas ir svetimtau-čių informacijai.

Zvelgiant į bibliotekos stei-gimo galimybes praktiškais akimis, mes susiduriame su lė-šų klausimu. Nors lietuvių vi-suomenė yra parodžiusi daug dosnumo įvairiems didelio mas-to parengimams, kaip kongre-sai, dainų ir šokių šventės, ma-nifestacijos, Šiluvos koplyčia ir Lietuvių fondas, vis dėlto sunku tikėtis, kad ji pajėgtų pastatyti ir išlaikyti biblioteką. Ne tik išlaikyti, bet ir nuolat-tos ją papildyti. Iš kitos pusės, neužtenka kieno nors gerų no-rų, kad esančios bibliotekos

susijungtų, — jas reikėtų iš dabartinių valdytojų išpirkti, jei iš viso jie sutiktų parduoti. Gi sekant šių dienų gyvenimą, riaušes, deginimus ir visokių manjaukų siautėjimą, atominių ginklų jėgą, vargu ar verta ri-zikuoti visas lituanistikos kny-gas sukrauti į vieną vietą. Ge-riau tegu jos būna išsisklai-džiusios. Kam jų reikės, dabar-tinėmis susisiekimo priemonė-mis lengvai jas visur pasieks.

Tas bibliotekas suvienyti yra kitas, žymiai pigesnis ir būti-nai reikalingas kelias: paruoš-ti Amerikos bibliotekose esan-čios lituanistikos katalogą. Pradžia jau padaryta, yra iš-leistas kad ir ne visai tobulas, Lietuvių profesorių sąjungos paruoštas katalogas. Jis be-rodas, apima tik Pensilvani-jos universiteto bibliotekos rinkinį. Lituanistikos turi ir Library of Congress, ir didelių miestų viešosios bibliotekos, na, ir visos aukščiau minėtos lietuvių bibliotekos. Tada vi-siems ieškantiems lituanistinės medžiagos būtų aišku, kur ga-lima rasti. Kas ir kaip tą dar-bą atliktų, tai jau kitas klaui-mas. Pagalvokime apie nese-niai „Drauge“ iškeltą pensininkų mobilizaciją.

Kad sumanymas neliktų vien laikraščio puslapiuose, reikia imtis konkrečių žygių. Šio uždavinio įgyvendinimas la-biausiai tiktų Lituanistikos in-stitutui. Jis savo narių tarpe turi apšiai kongreso ir uni-versitetų bibliotekose dirban-čių žmonių. Jie galėtų paruoš-ti katalogavimo instrukcijas ir kaip panaudoti kataloguose esančias korteles. Surašymo darbo talkininkais gali būti studentai ir inteligentai pensi-ninkai, kurių jau turime be-veik kiekviename didesniame JAV mieste. Tai žymiai papi-gintų katalogo paruošimą, nes nereikėtų siuntinėti specialių žmonių į tolimesnes vietas.

Jų užpildytas korteles belik-tų sutelkti vienon vieton, kur jas sugrupuotų kompetentingi asmenys ir sudarytų vieną ka-talogą. Aišku, visiems talkinin-kams reikėtų kiek primokėti. Aš visai neabejoju, kad finan-siškai katalogo paruošimą ir išleidimą parems mūsų labiau pasiturintieji kultūros rėmėjai. Tuo bus palaikyta lietuvių ir sustiprinta tautinė savigarda.

Antanas Kučas

ninko darbų nė neprašydama. Juk kiekvienoje didesnėje lietu-vių kolonijoje, ypač Chicagoje, daugelio lietuvių pastogėse gali-ma rasti nemažai A. Galdiko ori-ginalų, meno mėgėjų įsigytų įvai-rių parodų progomis arba nu-pirktų tiesiog iš paties dailininko. Kodėl nebūtų galima iš tų privačiose rankose esančių Ado-mo Galdiko darbų suorganizuoti vienur ar kitur parodas. Juk kaip tik daug gerų Galdiko paveikslų jau yra privati to ar kito dailės mėgėjo nuosavybė. Muziejuose bei galerijose jų jau nematysime. O čia būtų puiki proga juos dar ir vėl išvysti. Tiesiog būtų įdomu patirti, kiek Galdiko drobių yra

lietuviškos Chicago butų sekly-čiose, net sužinoti, kas jas turi.

Tokią parodą dailininko suka-kties proga suruošusi Chicagoje Čiurlionio galerija, kitur vėl kuri nors kita institucija ar organiza-cija savo veiklos lapan galėtų isi-rašyti nemažus kreditus. Tuo pa-čiu ir Adomui Galdikui būtų pa-rodytas lietuviškosios visuomenės žestas, kad ir tremties pagairėse jis nėra dvasioje ir kūrybiniame polėkyje paliktas vienas.

VIKTORAS DINEIKA

Lietuvių scenos pradininkas bendradarbio prisiminimuose

STASYS PILKA

„Šiuo momentu bandau užfiksuoti nora keletą, atmintyje užsilikusių, šviesių paveikslų apie Viktorą Dineiką. Tą jėgą, kaip putojantis šampūnas, aktorijų, be galo darbštų ir dorą žmogų.

Is nusipelnusios artistės — pirmūnės Tefos Vaičiūnienės privataus laiško.

Mirusiųjų pradininkų į istoriją nesustabdžiusi eitynės. Viktoro Dineikos ilgametis „hėkviestajai“ viešniai nepasidavimas. Daugariopis, dauginorė, „daugiadarbė“ asmenybė.

Jų būvo tik saujelė. Amatui pasirodusių ar sunkiam verslui gyvenimą skirti pasiryžusių dvylikos jaunu žmonių būrelis. Keliems kitiems užsidegėliams į talką stojus, Kaune 1920 m. vasario 19 dienos vakare užgimė pirmoji profesinė pastovi lietuvišką scena. Metams ir metams bėgant, tas užmojis pasidžiaugė gausenėmis atžalomis. Laikas, galia parodė, gi daigas buvo visus, dirva naši.

Is būties liūdnoje neišvengiamybės procesijoje jau išėjo anos saujelės neužmirštami pradininkai: Kostas Glinskis, Ona Rymaitė, Ona Kurnytė, Vincas Steponavičius, Petras Kubertavičius ir galiausiai Viktoras Dineika. Apleido nerimo žemiškus vergus, kūrimo procese taip pat dalyvavę, mūsiškio teatro kūrėjai Juozas Vaičkus ir Aleksandras Vitkauskas. Amerikoje su gyvastimi atsivėikino Antanas Vana-gaitis. Jau nebėra gyvųjų tarpe ir to pirmojo teatro vadovybės narių: Liudo Giron, Petro Vaičiūno ir čia paminimo Viktoro Dineikos.

Jis mirė š.m. rugpjūčio 25 d. Vilniuje. Ilgai kovojęs su plaučių tuberkulioze, kurios simptomai pasireiškė dar ramiais laikais, prieš karą. Menų, prisiartinio jis prie manęs Laisvės alėjoje, išblyškęs, nusimindomis akimis. Užsikertančių balsų ne tai prašneko, ne tai prašnabždėjo: „Pas mane surado džiogus, pradžia. Verčia, nedelsiant vykti Sveicarijon. Bet aš neturiu tam lėšų. Pats esi artistų senjūnas, padėk, gelbėkit mane“. Laimė, viskas klostosi sėkmingai. Švietimo ministro pasirodė jautri, atsirado ir reikalingi keliai bei kuracijai pinigai. Viktoras netrukus išvažiavo į šveicarų Alpių išganingą aukštumą. Is kur po kiek laiko sugrįžo, bacilas pergėlėjęs, atsigavęs, pasveikęs. Ilgą, palyginti, perodą džiaugėsi sveikata bei darbingumu, kol džiogus pro cesas neatsinaujino. Kelias pasakutiniai metais buvo pusiau invalido beviltiškoje padėtyje. Po rą syklių marinas, bet medicinos pagalba atgaivinas. Viename laiške is Vilniaus vaizduo jama ligonio būklė: „Paskutinis mūsų pasimatymas buvo š.m. lie pos mėn. Sutikau aš jį poliklinikoje. Ilgai kalbėjomės įvairiais rūpimais klausimais. Paskui paprašiau, kad jis parašytų apie P. Kubertavičių ir apie P. Vaičiūną, su kuriais pradėjo savo kūrybinį kelią. Jis man pasakė: —Brangute, negaliu parašyti nei vieno sakinio, po tokio didelio kiekio sunaudotų antibiotikų mano atmintis visiškai paralyžuota.“

Pastaraisiais metais jo organizmas, kaip minėjau, pavojingai palūždavo ir vėl atsigaudavo. Su grįždavo į darbą, iš naujo atkrisdavo. Kol atėjo su gyvybe atsisakymo akimirką.

Mirė eidamas 68 metus. Dar be santykiuodamas, tik repetici-jose ir spektakliuose bendraudamas, artimai nedraugaudamas Viktorą Dineiką pažinojau nuo 1920 m. gruodžio mėn. iki 1944 m. pavasario. Ketverius mėnesius pragyvenome bendrijoje: Bostone ir Chicagoje bei gastrolių kelionėje, kai 1926 metais buvau atvykęs Amerikoje paviešėti.

Nežinau net, kur Kaune gyveno. Tik popremjerinių pobūvių metu formaliai pasikalbėdavome su jo tamsiaplauke, ir simpatinga žmona. Is tolo mačiau ir dukreles. Provincijon išvykų metų pastebėjau, kad būdavo apimtas meškeriojimo aistros. Mačiau, kaip pavargęs stimuliuodavo save alkoholiu, ir kaip po to sirgo. Observavau, kad daug dirbo, gal būl materialiu sąlygų vėrčiamas, gal aukštaiškos prigimties stumiamas. Turėjo patikimo, parei-gingo žmogaus reputaciją. Neven-gė užkulisio „politikos“, jun-gėsi į samokslus — teisybės labui! Bet is esmės — šiltas, jautrus, nuoširdus žmogus. Kaip ir dauguma Kauno scenos menininkų — kuklus, teatrą labiau mylįs, negu savo jame persona, lietuviškai scenai visa esybė pa-sišventęs.

Buvo nedidelio ūgio. Patrauklaus veido, pakankamai vėšliu plauku tamsūs šataenas. Tikros sceninio meno mokyklos nėlan-kes. Deja, neatsikratė įgimto kal-bos defekto, nesunkiai panaikina mo. Puikiai valdė kūną. Akys iš-raiškingos. Retas komednio ak-toriaus pajėgumas. Šiaip gi ne per dažnai gaudavo progų talen tui prasižversti. Nors dėl to nede-juodavo, nesiskusdavo.

Manuoju stebėjimu, aktorius Viktoras Dineika ir gyvenime vaidino daug vaidmenų. Reikė-si, kaip futbolistas, jaunystėje ka-muoli spardydamas vienoje pir-maujančių Kauno komandų. Lan-kė Iljinskaitės baleto mokyk-lą. Gausiai vertė (tik is rusų kal-bos) repertuarui veikalus. Buvo Valstybės teatro pirmojo remon-to komisijos sekretorius, o anks-čiau Lietuvos meno dr-jos. Dra-mos vaidyklus direktijos narys. Uoliai taktininkavo V.T. buhalte-rjams metinės apyskaitos paklai-doms surasti. Sumanė „Linkms-muosius brolius“, kūrė jiems kup letus, drauge programą atliko. (Šio amato pramokio, regis, A-merikoje, parūpindamas „Dzim-dzi Drimzi“ grupei žymią dalį apmatų bei eiliuoto teksto.) Ben dradarbiavo spaudoje. Buvo žur-nalo „I meno dienos“ techniškas kelerius metus redaktorius, lei-dinio administratorius. Sėkmingai režisavo radijo vaidinimus. De-biutavo sceninė režisūra. Pasireiškė teatrinėje pedagogikoje. Atė-mus teisę dirbti scenoje, ar dėl kitų priežasčių, perėjo į kinema-tografiją, beveik dvidešimt metų eidamas dubliažo režisieriaus pareigas.

Tokia yra buvusi daugiadarbė, dauginorė, daugieropė Viktoro Dineikos asmenybė.

Tiesus kelias į teatrą. Aktoriaus Viktoro Dineikos kūrybinė amplituda. Sceninio talento pajėgos neatspėjamas matas. Ryškiausiai vaidmenys. Mykolo Čechovo veiksminga pagalba. Kauno scenos sumenkėjimas. Dvi režisūrinio debiuto premjeros. Ir patyrisio anų spektaklių dalyvio savarankiskumas, apie kurį dėl visa ko čia prasiartinama. Delfikatus ir dėl bandimų sėkmės besijaudinąs režisierius.

Rygoj baigęs progimnaziją, at-vykęs į Petrogradą, Viktoras Di-neika griebėsi techniškojo discip-linų, kol Juozo Vaičkaus pavilio-tas, pasuko į sceninius sukurčius. J. Vaičkus, tuo metu bebaigias vadinamas „Imperatoriskus dra-mos meno kursų“, urbi et orbi pranešė, jog steigia savo vardo lietuvišką teatrą, kuriam paruoš aktorius! Sauklisio trimitas 1916 metais atsliepė kelių jaunuolių, jų tarpe ir V. Dineikos, širdyse.

Vaičkaus pedagoginis metodus (i kurį dar niekas, berods, nėra atkreipęs dėmesio) buvo savitas: is pirmųjų darbo su jaunuoliais dienų vertė juos prasiskleisti, už-sigrūdinti bei emociškai prasiver-vau atvykęs Amerikoje paviešėti. Pats mokytojas niekad nepa-



Viktorą Dineiką ir Antaną Vana-gaitį 1924 metų ankstyva vasara Amerikon išleidžiant. Pirmoje eilėje is kairės: Nelė Vosyliūtė, Tefa Vaičiūnienė, Ona Rymaitė, Viktoras Dineika, Ljudas Gira, Antanas Vanagaitis, Antanina Vainūnaitė, Zuzana Arlauskaitė ir Ona Kurnytė. Stovi kitų tarpe: Borisas Dauguvietis, Stasys Pilka, Vincas Steponavičius, Juozas Vizgirda, Petras Kubertavičius, Aleksandras Kupstas, Kastantas Glinskis, Jurgis Petrauskas, Juozas Laucius, Ipolitas Tvirbutas, Vladas Sipaitis ir kiti aktoriai bei pa-galbinio personalo bendradarbiai.

vargdavo, mokiniai irgi negalė-ję atsikvėpti: Vaičkus grasė laz-dą, vertė uždavinį kartoti ir kar-toti, savo dideliu temperamentu terorizavo, kalė į galvas jo paties atsiektą išmintį. Manojų atmin-tis atgaivina vieną pirmųjų to darbo rezultatų: Petrograde bu-vusiojo „Kreivo veidrodžio“ te-aatro scenoje matytą „Genovai-tės“ spektaklį. Mokiniai jau buvo disciplinuoti, bet dar „silpni ža-liukai“, labai užsidegę, dar men-kai pajėgūs. Tame spektaklyje vaidino ir V. Dineika. Visus juos ispūdinga vaidyba (prie to ir iš-radingumu pastatyme) pralen-kę mentorius J. Vaičkus — Go-lius. Vis dėlto po trijų — keturių metų, gavę nemokos praktikos, ir is bendravimo su žiūrovais pa-simokė, keli J. Vaičkaus ano me-to studijai jau tiko į pirmieji atsakomumą: mūsų krašto pir-mame profesionaliame teatre.

Vienam nekrologe pastebėjau stereotipinę frazę: „V. Dineika anksti susipažino su geriausiais rusų teatro pastatymais, gyvai domėjosi klasikine rusų dramatu-rigija, Gorkiu ir Čechovu“. Istei-sus, J. Vaičkaus mokiniai lankė rusų teatrus, stebėjo mokytojo, po 4 metų studijavimo, išleidžia-muosius egzaminus. Tik anaas kvotimų A.Cechovo „Trys sese-rys“ vienintelis to autoriaus Petro-grade anuo metu spektaklis, te buvo mokyklinis, pusiau užda-ras. M. Gorkio veikalai scenoje nepasirodydavo. Nenusilepiant rusų scenos itaigos, norisi tik paabejoti Čechovo ir Gorkio jau-nuoliui V. Dimeikai peršama i-taka. Tai veikiausiai tik pasku-bomis spaudoje panaudotas ste-reotipas. (O gal vyras kuo kitu žavėjosi?)

Viktoras Dineika ryžosi sceninį darbą paversti profesija, is ku-ris gebėti kasdienės duonos už-šidirbti. Pradžiai tam buvo 1918 metais Vilniuje. Dėl lenkų oku-pacijos pasitraukęs į Raseinius, ten su Jonu Dikiniu organizuo-jamą vaidinimus, ne vien idealisti-niais sumetimais, o ir pragyve-nimo versmės prasme. I Kauną atvykęs, jau kramto, kad ir sau-soką, o vis tik gardų, amato pa-rūpinimą kasi. Ir nuo to laiko profesionalizmo neatsizada iki gyvenimo baigmės.

Viktoro Dineikos sceninės po-tencijos amplitudė apėmė jaunų vyrų komedinius personažus, dek-lamacinės roles ir charakteri-jų vaidmenis. Sceninis talentas yra tikrai neatspėjamas fenomenas. Nei pats aktorius nepajėgia savųjų gali-mybių (ypač jaunatvėje) numaty-ti, nei kitiems tai nepasivaide-na. Juk ir genialūs aktoriai ge-nialiai tveidindavo vos kelis vai-dmenis, o kitus teiseidkavo tik gerai, pavyzdinčiai, pakenčiamai arba net ir visiškai blogai. Ir ne vien sunkus ir samoningas dar-

bas ši procesą gali nustatyti ar užtikrinti. (O pagal „savo va-lia“ kurti, sakoma, reikia bent penkiolikos metų rimto trūso ir nepaliaunamos praktikos. Tik ta da aktorius išdrįsta savo kūrėju.

Viktoro Dineikos rolių kiekis ne vien amato žinovu laikyti. Kauno Valstybės dramos teatre, palyginti su kitais bendrabar-tės spektakliais, mokiniai jau buvo disciplinuoti, bet dar „silpni ža-liukai“, labai užsidegę, dar men-kai pajėgūs. Tame spektaklyje vaidino ir V. Dineika. Visus juos ispūdinga vaidyba (prie to ir iš-radingumu pastatyme) pralen-kę mentorius J. Vaičkus — Go-lius. Vis dėlto po trijų — keturių metų, gavę nemokos praktikos, ir is bendravimo su žiūrovais pa-simokė, keli J. Vaičkaus ano me-to studijai jau tiko į pirmieji atsakomumą: mūsų krašto pir-mame profesionaliame teatre.

Jo charakteriai buvo piešiami minkštomis spalvomis, kartais neatsikant ir lengvo pasaržavi-mo, tik visada apgaubti vidine šiluma. Charakterinių rolių V. Dineikos galerijoje, prisimini-muose išsiskiria Juokdarys (Sek-spyro „Karalius Lyras“) ir eks-promtu vaidintas Tėvo vaidmuo (Pagnol'io veikale „Garbės spe-kuliantai“).

Juokaujama, jog aktoriui pasi-daryti artistu (menininku) ten-ka perlaukti bent porą vandenynų. Tas okeano nugalejimo vyksmas Dineikai įvyko, koope-ruojant Mykolui Čechovui (ku-riam kai kurie kritikai nepagail-ėjo genijaus spindulių), režisa-vusiam Kauno scenoje „Hamle-tą“, irgi šekspyrinę „Dvyliktąją naktį“ bei N. Gogolio „Revizo-rių“. Viktoras is to salyčio, da-lyvavęs visuose trijuose M.Cech-o pastatymuose, laimėjo daug naudos. Jo Chlestakovas („Revi-zorius“) pelnė nenutrinamą ar-tisto garbę.

Vokiečių okupacija. Kauno Valstybinis teatras paverstas Kauno Didžiojo. Dramos trupė, atžalų i kitus teatrus dova-nojimu nualinti, savo ansamb-lyje ankstyvesnio pajėgumo jau nebeturėjo. Režisūra pasidarė „partinių“ nuosprendžių regu-liuojama! Nežiūrint Juozo Mon-kaus ir Petro Kubertavičiaus nuo širdžių pastangų ir žiūrovų se-nu repertuaru pavalgydinimo, te atras linko i nuosmukį. Galima tik priminti, jog publika buvo pasidariusi sceniniam veiksmui lietuvių kalba alkaną, tuo būdu

ir nuolaidi. Betgi tų, kuriems ne-buvo svertima buvusi didybė, a-nų akyse ir širdyse jautėsi nerima.

Padiktuota mada — remtis jaunomis jėgomis — tapo ipilietinta. Ir kaip tik tuo metu, 1944 metais, Viktoras Dineika debiu-tavo režisūroje, statydamas ko-mediją su padainavimais „Ma-žųjų rūmų koncertas“. Tik trys patyrę aktoriai pateko į sąstatą, tik pora stipresnių. Visą likusį ansamblių sudarė stidijos moki-nės ir mokiniai, be patirties jau-nimas. Girdėjom balsus is publi-ko: „Kaip jdomu, kai scenoje būna „seniai“, liūdnoka, kai ten ka naujais talentais nusivilti“. Tartumėl, pasivirtino sena tai-syklė, jog nereikia jungti subren-dusių su scenoje menkai patyru-siais (jei nėra laiko ir galimy-bės ilgesnio laiko pastatymui skirti).

Nepajęgsiu is galvos išmesti

Rezid. Tel. 239-4083
DR. K. G. BALUKAS
AKUŠERIJĄ IR MOTERŲ LIGOS, GINEKOLOGINĘ CHIRURGIJĄ
6449 S. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Pirmas ligonius pagal susitarimą, jei neatsiliepa, skambinti HU 8-8222

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSIŲ, NOSIŲ IR GERKLIO LIGOS
PRITAİKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val: kasdien 10-12 val. ir 7-9 v. vak. Seštadienis 10-1 val. Trečiadienį uždaryta. Ligoniai priimami susitarus.
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Rez. telef. WAlbrook 5-5076.

Ofiso 3145 West 63rd Street
Tel. PRProspect 3-1712
Rez. 2641 West 60th Place
Tel.: Republic 7-7865
DR. S. BIEŽIS
CHIRURGAS
Valandos: Kasdien nuo 1 iki 3; trečiadienis uždaryta. Antradienis ir penktadienis vak. nuo 7 iki 8 val.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2501 West 63rd Street
Kampus 63-006 ir California
Val: kasdien nuo 6-8 val. vak. Seštadienį 2-4 val. Trečiadienį ir kitu laiku pagal susitarimą.
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-5045

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapimo takų chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2333
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val: pirm., ketv. 1-4, vakar. 7-9 antr., penktadienį 1-5 t. trečiadienį susitarus.
Ofiso — HE 4-5758

DR. S. ir M. BUDRYS
ALERGIJA
2751 West 51st Street
Valandos: antradienis, penktadienis 2-9 v., seštadienis 10-1 p. p. Ligoniai priimami pagal susitarimą

santykiavime su režisierium „in-cidentu“. Viktoras pastatymui gerai pasiruošė, repeticijos buvo tvarkingos. Tik kreipdamas dėmesį į jaunimą, panašų metodą ėmė taikyti ir mano asmeniui, sugebėjimu lyg ir nepasitiki-damas. Pasiūlė būti statiskam, su kuo visai sutikau. Tačiau here-petudamas nevengiau gestų. Neš tuo būdu, jutau, lengviau sugausiu reikalingą komedini lengvumą. Baigiasi veiksmas, mielas Viktoras nuveda į šalį ir diskrečiai i ausį šnabžda: „Stasy, nereikia rankų.“ Labai įtikinan-čiai ir taip pat pasnabždomis už-tikrinu, jog ne tik rankos, bet ir piršto nepajudinsiu, kai būsiu

scenoje ir vaidmeny. Sekančią dieną istorija pasikartoja: aš vėl malū rankom, Viktoras vėl i au-sį kugžda. Ir t.t. Kam jdomu, ga-liu irgi pakugždėti: per premje-rą ir spektaklio pakartojimuose buvau statiškas, nei pirštelio be reikalo nepakėliau. Moralė? Jau-nas režisierius tegu paaikšina, ko jis pageidauja; o tvirtesnis sava-me amate aktorius, patikėkit, su-gebės uždavinį įgyvendinti. (Su mano postulatu vėliau ir Vikto-ras Dineika sutiko: „Žinai, su tuo atžalynu bedirbant, galima ir nuovoką prarasti“).

Paskutinioji mano Kauno sce-noje premjera! Sofijos Čiurlionie-(Nukelta į 8 psl.)

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė optometristas
DR. EDMUND E. CIARA
2709 W 51st Street
Tel. CR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirm., antr., ketv. 2-5, 7-9 val. Penkt. 3-5 ir seštadienį 10-12 val.
Ofs. 785-3477, Rez. PR 8-6960

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCIJŲ LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BLDG.
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0878
DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akusherija ir moterų ligos
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepa, skambinti: MI 3-0001

Ofiso HE 4-1414, Rez. HE 1-6867
DR. B. GAIZIONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė akusherija ir moterų ligos
2454 West 71st Street
(71-oje ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 10-12 ir 6-8 val. vak. Seštadienį 12-3 val. popiet.
Trečiadienis uždarytas

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų — rez. — Prospect 8-0081
DR. JANINA JAKSEVICIUS
J. O. K. S. A.
GYDYTOJA IR CHIRURGE
VAINIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antradienį, ketvirtį ir penktadienį 10-12 ir 6-8 val. Seštadienį nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PR 6-6022, Rez. PR 8-6960
DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 W. 71st Street
Ofiso val. kasdien nuo 6 iki 9 v. v. Seštadienį nuo 9 iki 12 val. arba susitarus.

Ofs. PO 7-6000, Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
8844 West 63rd Street
Val: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6-8 val. Seštadienį ir seštadienį uždaryta. Ofiso ir buto tel. Olympic 2-1851

DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiadienį ir seštadienį tik susitarus.

Tel. — REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvių gydytojas)
3925 West 69th Street
Val: pirmad., antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį 10-12 val. p. p. Seštadienį 12-3 val. p. p., trečiadienį uždaryta.

Tel. ofiso ir buto Olympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienį. Seštadienis 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį 10-12 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakar. Trečiadienį ir 11 val. ryto iki 1 val. p. p. Seštadienį 11 val. ryto iki 8 val. p. p.
Ofiso telef. HE 7-1148
Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERIJĄ IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telefonas HEEmlock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-7773; Rez. PR 8-4733
DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Valandos: pirm., ketv., 6-8 val., antradienį ir penktadienį 1-4 val. Pirmąjį tik susitarus

Ofiso HE 4-1818, Rez. PR 8-9801
DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-oje ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 9-11 ryto ir 6-8 v. v. Seštadienį 12-3 v. v. Seštadienį 12-3 v. v.

ASSOCIATE OPTOMETRIST
Lietuviškai kalba
DR. FRANK PLECKAS, OPT.
3424 W. 63rd St., GR 6-7044
Mikrina akis. Pritaiko akinius ir contact lenses.
Valandos pagal susitarimą. Uždaryta trečiadienį

DR. A. POSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 626-7691
5159 So. Damen Avenue
Valandos: 2-3 val. p. p. Išskyrus trečiadienį

Tel. 423-2650
DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 So. Kedzie Avenue
Val. pirmad., antradienį, ketvirtadienį ir penktadienį 8 v. r. iki 9 v. r. Trečiadienį 8 v. r. iki 3 v. popiet.

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
Prieš šv. Kryžiaus ligonina
VAL: pirm. nuo 9 iki 5 v. p. p.; antradienį, ketv. nuo 9 iki 11 v. ryto ir nuo 6-8 v. v.; penkt. nuo 9 iki 11 v. ryto. Kitu laiku susitarus telefonu: Tel. Republic 7-2290

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLES IR PROSTATO CHIRURGIJA
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val. antradienį nuo 2-5 popiet. ketvirtadienį nuo 6-8 vak.
Ofiso telef. 776-2880
Rezid. telef. PR 9-6730

DR. ALDONA SIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
PRITAİKO AKINIUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill.
Kabineto tel. 687 2020
Namų tel. 889-1071
Vizitai pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. GRovehill 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
Telefonas 925-8296
Valandos: 2-8 v. v. penktadienį 10-12 v. r. 2-8 v. v. Seštadienį 1-4 v. v. vakar. Seštadienį ir trečiadienį uždaryta. Rezid. tel. WA 5-3096

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRProspect 8-1233
Ofiso val: pirm., antr., trečiadienį, penktadienį 10-12 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Seštadienį 12-3 val. popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą

Of. tel. HE 4-2123, Namų GI 6-6196
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Pirmąjį ligonina tik susitarus
Val: 2-4 p. p. Seštadienį 1-4 v. vak. Trečiadienį ir seštadienį uždaryta

Telefonas — GRovehill 6-2825
DR. A. VALIS - LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ AKUŠERIJĄ IR MOTERŲ LIGOS
2524 West 69th Street
Valandos: 1 iki 4 ir 6 iki 8 v. vak. Seštadienis 1 iki 4 val. Trečiadienis uždarytas

Tel. PRProspect 6-9400
DR. ONA VASKEVICIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 So. Albany Ave.
Val: pirm., antradienį, ketv. 6-8 val. vak., penkt. ir seštadienį 3-4 popiet. ir kitu laiku pagal susitarimą

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-5160
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val: 3 iki 4 v. p. p. ir 7 iki 8 v. v. Trečiadienį ir seštadienį pagal susitarimą

Ofiso tel. 767-2141, Namų 636-4860
DR. PETRAS ZLOBIA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val. pirmad., antradienį, penktadienį ir seštadienį 1-4 v. vak. Seštadienį 12-3 v. vak. Seštadienį 12-3 v. vak.

ŽYMIJOI LENKŲ RAŠYTOJA ZOFIA KOSSAK-SZCZUCKA

Silezijoje (lenk. Śląsk) š.m. balandžio mėn. mirė viena iš žymiausių lenkų rašytojų Zofia Kossak-Szczucka, garsaus lenkų dailininko J. Kossak dukraitė ir dukterė dailininko V. Kossak.

Zofia Kossak gimė 1890 m. Kosmine, Liubline vaivadijoje. Jau nystę praleido Voluine, studijavo meną Varšuvoje; prieš pirmąjį pasaulinį karą išvažiavo studijoms į Ginevą. I Voluinę grįžo jau bolševikų revoliucijos metu.

Savo išgyvenimus iš to laikotarpio atsiminimų formoje aprašė knygoje „Pozoga“ (Gaisras) 1922 m., kuri išgarsino autore.

Tai buvo Z. Kossak literatūrinis debiutas. Ta knyga jau rodė nepaprastą autorės talentą, ir ja susižavėjęs anglų kalbon norėjo knyga verstis pats Conrad (Korzeniowski).

1924 m. Z. Kossak su šeima apsigyveno Silezijoje, Gorki Wielkie vietovėje, ten ir mirė ir palaidota 1968 m. balandžio 5 d., būdama 78 metų amžiaus.

Silezijoje, išskyrus karą ir emigraciją, gyveno iki mirties; tvirtai susirišo su tuo kraštu ir per savo kūrybą.

Z. Kossak išleidžia visą eilę veikalų iš Silezijos praeities, bylojančios jos lenkiškumą. Silezijos tematikai ji pašventė visą eilę apysakų vaikams ir jaunimui, kaip „Grod nad jeziorem“ (Pilis prie ežero) 1938 m.

1930 m. išleido istorinę apysaką „Legnickie pole“ (Legnicos laukas) apie garsiąją kovą su totoriais ir didvyrišką mirtį Henriko Pamaldžio.

Už savo kūrybą autorė tapo apdovanota 1932 m. literatūrine Silezijos premija.

Iš jauniausių dienų Z. Kossak domėjosi istorija, ypatingai lenkų, ir ateity, šalia katalikybės, svarbiausio jo kūrybos įkvėpimo šaltinių taps istorija.

Iš pirmųjų jos istorinių romanų labiausiai pagarsėjo „Beatum scelus“ (Palaimintoji kaltė) 1924 m. iš Vladislavo IV laikų apie pagrobimą stebuklingojo Dievo Motinos paveikslas iš Romos. Mikalojus Sapiega, pagrobes šį paveikslą, parvežė jį į Kodeną Liubline vaivadijoje, kur paveikslas pagarsėjo bažnyčioje kaip stebuklingoji Dievo Motina iš Kodenos.

Z. Kossak dėmesio centru tapo lemiamieji lenkų istorijos laikotarpiai, ypač XVII amž.

MARIJA KASAKAITYTĖ

Geriausiu iš to laikotarpio veikalų reikia laikyti istorinę apysaką „Złota wolność“ (Auksinis laisvė), atvaizduojanti Lenkiją Zigmanto III Vazos laikais ir jėzuitų kovą su arijonais.

Z. Kossak plunksnos buvo sukurta vienas iš gražiausių lenkų literatūros hagiografinių veikalų.



Zofia Kossak-Szczucka

kalu, legendų rinkinys „Szaleney Bozy“ (Dievo pasiutėliai).

Istorinė trilogija

Visi tačiau šie veikalai yra tik įžanga į Z. Kossak-Szczuckos žymiausias veikalas, istorinę trilogiją: „Kryżowey“ (Kryžininkai) 1935 m. „Krol Trędowaty“ (Raupsuotasis Karalius) 1937 m. „Bez oręza“ (Be ginklo) 1937 m. Ši trilogija tai epinis ciklas iš kryžiaus karų istorijos.

Z. Kossak prie tos trilogijos dirbo dvylika metų. Autorė keliavo kryžiaus karų pėksakais ir ne tik išstudijavo milžinišką to dalyko literatūrą, bet priėjo prie pat šaltinių: kronikininkų ir kryžiaus karų dalyvių, o taipogi ir arabų istorikų, sukurdamą epopėją, dažnai lyginamą su Sigrid Undset veikalais „Kristina, Lavrenso dukterė“ „Kryżininkai“ 4 tomų apysaka iš kryžiaus karų laikotarpio aprašo nuotykius ir kovas viduramžių riterių, norinčių išlaisvinti

Šventąją Žemę ir Kristaus Grabą iš saracenų rankų.

„Kryżininkai“ tai puikus veikalas, turintis milžinišką istorinių perspektyvų apimtį, parašytas ryškia, sumaniai archaizuota proza, veikalas aukšto meninio lygio.

„Kryżininkai“ tai žmonijos istorija ir jos drama. Atvaizduodama tą dramą, Z. Kossak sukuria naują tipą katalikiško mentaliteto.

Antra dalis „Raupsuotasis Karalius“ Baldvinas IV turi geriausią sukonstruotą fabulą iš visų Z. Kossak veikalų. Tai apysaka tikra to žodžio prasme tobula, turinti stiprią pasakojamąją dinamiką, pavergiančią skaitytoją.

Trečioji trilogijos dalis „Be ginklo“ pasakoja apie liūdną kryžiaus karų galą ir apie pakeitimą ginklo jėgos krikščioniškos meilės jėga. Centrine tos apysakos asmenybe yra Šv. Pranciškus Asyžietis.

Si trilogija didelem raidėm užrašė Z. Kossak vardą lenkų literatūroje, kaip labiausiai subrendusios ir geriausios, po Sienkivičiaus, istorinių apysakų kūrėjos.

Puiki kalba, geras istorinių šaltinių pažinimas, be to intuityvus epochos nujautimas ir aprašintų asmenybių gilus psichologinis išvėgimas, sujungtas beveik su Sienkivičiaus plastiniu aprašymu, iškelia Z. Kossak-Szczucką į žymiausių dvidešimtojo amžiaus autorių eiles.

Žymi ir garsi rašytoja, versta į keliolika kalbų (Trilogija), lenkų atžymėta daugeliu literatūrinių premijų, buvo numatyta kan didate Nobelio premijai gauti.

Karas ir tremtis

Atskirą, gražų autorės biografijos lapą užrašė okupacijos metai Lenkijoje. Karas užtikino Z. Kossak Varšuvoje. Po pralaimėjimo 1939 m. Z. Kossak stoja į kovą su okupantu, turėdama vėninatę ginklą — savo plunksną. Lai kydamą pogrindį „vienintelė vieta, kur žmogus galėjo jaustis reikalingas, vertas ir laisvas“, autorė jį įsijungė ir aktyviai dalyvaavo konspiracinėje kultūrinėje ir politinėje veikloje. Rašinėjo drąsias politines brošiūras, redagavo pogrindžio spaudą. Ji suorganizavo „Komitetą žydams gelbėti“. Dėka to komiteto veiklos apie 20,000 žydų kilmės žmonių buvo išgelbėti.

Kalėjime ji nepalūžo, nepameta. Apie 1,000 žydų vaikų pasiekė jai patalpinti lenkų šeimoje, prieglaudose, vienuolynuose. Už tą veiklą, bet svetima pavardė, Z. Kossak tapo areštuota ir patalpinta Varšuvos kalėjime.

Kalėjime ji nepalūžo, nepameta dvasios stiprybės; iš kalėjimo slapta siunčia straipsnius į pogrindžio spaudą, šaukdama tautą kovoti ir nepasiduoti. Iš Varšuvos kalėjimo ji buvo išvežta į Oswięcimio lagerį (Auschwitz). Ten Z. Kossak buvo vokiečių išsiųta, atvežta į Varšuvos kalėjimą ir pasmerkta mirti. Dvi dienas prieš Varšuvos sukilimą ji tapo išlaisvinta.

Savo pergyvenimus Auschwitzo lageryje Z. Kossak uždokumentavo atsiminimuose „Z otchłani“ (Iš prarajos). Išleido juos jau tremty Anglijoje 1946 m.

Ji rašo: „Dievas todėl leido kankuriams gyviems matyti pragarą ir grįžti iš jo, kad liudytų tiesą“. Bet kas labiausiai stebina skaitytoją, kad ne į žiaurumus ji kreipia didžiausią dėmesį, bet į žmogaus tiesumą ir garbingumą.

Tarp 1945-56 metų Z. Kossak gyveno Anglijoje sunkiose materialinėse sąlygose, toli nuo kultūrinių centrų, bet nenustojusi rašyti. Iš gražiausių jos to laikotarpio veikalų yra „Rok Polski“ (Lenkų metai) ir „Przymierze“ (Sutartis). Tremty kartu su vyru Szatkowskiu išleidžia I dalį monumentalios istorinio veikalo iš XIX amžiaus „Dziadziectwo Palikimas“.

Grįžusi iš tremties į Gieszyne Sileziją, ji pasišvenčia toliau literatūriniam darbu ir kartu su vyru rašo monografiją apie Pael bės slavus „Troja Polnoey“ (Šiaurės Troja). Čia išleidžia tomą istorinių apysakų iš visokių epochų „Ognisty woz“ (Ugnies vežimas).

Be to kartu su vyru tęsia pradėtąjį veikalą „Palikimas“ apie trijų Kossakų šeimos kartų likimą. Tys to veikalo dalys išėjo iš spaudos ir autorės mirtis nutraukė jos tolimesnę literatūrinę darbą.

Z. Kossak savo kūryboje apėmė beveik visą lenkų istoriją nuo proistorės „Pilis prie ežero“ iki XIX am. „Palikimas“.

Jos gyvenimas buvo tarnyba žmogui ir tautai. Todėl jos knygos, kurių išleido apie 40, gimė iš meilės žmonėms ir gimtajam kraštui.

Z. Kossak turėjo didelės įtakos lenkų tautiniam susipratimui pastaraisiais dešimtmečiais, įtakos, kuri neišnyks.

Nors niekad autorė nepataikė (Nukelta į 1 pusl.)

ANNA ACHMATOVA

EPINĖS NUOTRUPOS

II

Brekšta, ir tamsiai žydram danguje, kur ta p nesenai Jeruzalės šventykla žėrėjo paslaptingu puikumu, virš sakelių raizgynės mirksi tik dvi žvaigždės, ir sniegas lekia iš kažkur, bet ne iš viršaus, o tartum kyla nuo žemės, tingus, malonus ir atsargus. Tą dieną turėjau keistą pasivaikščiojimą. Kai aš išėjau, mane apakino skaidrus atspindys ant daiktų ir veidų, lyg kad visur gulėtų lapeliai tu ruožavai geltonų rožių, kurių pavardė aš užmiršau. Beveik, sausas, spiginas oras kiekvieną garsą ta p mylavo ir saugojo, kad man pasirodė: tylos nebūna. Ir ant tilto, pro suradėjusius tureklus, prakisdami pirštiniuotas rankas, vaikai maitino raibas godėlas antis, kurios varėtojosi rašinėje aketėje. Ir aš pagalvojau: negali būti, kad aš akada nors tai užmirščiau. Ir jeigu sunkus manęs laukia kelias, štai lengvas krovynis, kurį aš pajėgi su savim paimti, kad senatvėje, ligoje, gal būt skurde prisiminčiau slautėjantį saulėleidį ir pilnatį dvasios jėgų, ir malonaus gyvenimo žavesį.

ŠIAURĖS ELEGIJOS

I

Vis tas pats — rudens peizažas, kurio taip aš visą gyvenimą bijojau: ir dangus — kaip liepsnų bedugnė, ir miesto garai — kaip iš ano pasaulio išgirsti, amžinai svetimi. Lyg kad visa, su kuo aš savyje per visą gyvenimą kovojau, įgavo atakrą gyvybę ir įsikišio į tas aklas sienas, ir tą juoda sodą... Ir tą minutę už mano peties mano buvusieji namai sekė mane primerkta, nepalankia akim, tuo ant visados man atmintinų langu. Penkiolika metų tartum pavirto penkiolika grantinių šimtmėčių, bet ir aš pati buvau kaip grantas: dabar maldauk, draskykis, vadink Jūrą karalaite. Vis tiek pat, Nerėkiau... Bet man rūpėjo save įtikinti, kad visa tai įvyko daugel kartų, ir ne man vienai — taip pat ir kitiems — ir netgi blogiaus. Ne, ne blogiau — geriau. Ir mano balsas, — ir tai, matyti, buvo visų balsais — iš tamsaus pasakė: „Prieš penkiolika metų koliai daina tu sutikai tą dieną, tu maldavai dangų ir žvaigždžių chorus, ir vandenų chorus sveikinti iškilmingą susitikimą su tuo, nuo kurio šiandieną tu pasitraukai.“

Tai štai kokios tavo sidabrinės vestuvės: kviesk svečius, grožėkis, džiūgauk“.

ŠIAURĖS ELEGIJOS

II

Prisiminimuose yra trys laikotarpiai. Ir pirmas — tartum vakarykštė diena. Sieta po ju palaimintu skliautu, ir kūnas džiūgaujau jo pauksmėje. Dar neapmirė juokas, rieda ašaros, rašalo dėmės nenutrintos nuo stalo — ir, kaip antspaudas ant širdies, bučiny, vienintelis, atsivėlinantis, neužmirštamasis... Bet tai ilgai netruka... Jau nebe skliautas virš galvos, o kažkur šviečia... Pergalė nėra tikra, kol vėliava nekris — kartojasi susimastęs Saladinas. Frankų riteriai puola į liepsnas, peržengia jas laimingai, krenta į atkreiptas juosna ietis. Perplešia eiles, įsibrauna į minią, veržiasi pirmyn su viena mintimi: žūti arba prasi-laūžti! Nebegriš ir gyvąjį pragarą, kuriuo tapo kalva! Ir visi mirtinam pakilime kerta, duria, daužo, svaido kirvius į kairę ir dešinę, nevil-tis padvigubina jų jėgas. Baistu smūgiu nukirstos galvos lekia kaip kopūstai, rankos — kaip kertamos medžio šakos.

Saladinas sekta mūsų toliau. Privalėtų jis džiaugtis. Dėl ko nesidžiaugia? Frankai juk nugalėti. Net stebuklas jų neišgelbės. Pėsti, pusiau gyvi nuo karščio, jie bejėgia minia krinta ant žemės. Tegul įvyksta, kas turi įvykti. Jiems jau vis vien. Riterių minia kalne tirpsta taip greitai kaip pavasario sniegas, bet dar kovojama ir dar ginamasi. Iš senųjų riterių dorybių paliko jiems tik viena: drąsa ir panika mirčiai. Nemokėjo išlaikyti karalystės, nesugebėjo apsaugoti Šventojo Grabo, bet mirties nepabūgs, nemaldaus pasigailėjimo. Zus su ginklu rankose. Mažėja jų kiekvieną akimirką. Krinta vienas po kito. Kraujas teka kalno nuotakumu, apimdamas pašlaites tūkstančio raudonų srovių tinklu. — Greitai jau bus galas! — šaukia tėvui al-Afdalis. — Nesidžiauk, mano sūnau, kol... — Vėliava ženklas krito!!! — šaukia sūnus. — Gonfalonas krito! — La illah el Allah, Mohámmed rasul Allah!... Saladinas užsitraukia turbano kraštą ant veido. Nenori matyti. Jau žino. Pranašo Jėzus Kryžius krito ant žemės. Die-



Anna Achmatova

kurčiam priemiestyje vienišas namas, kur žiema šalta, o vasara karšta, kur bėgioja voras ir viską dengia dulkės, kur trūnija liepsnųgi laiška, patyliškai keičiasi portretai, kur, kaip į kapines, ateina žmonės, ir sugrįžę, muiļu nuapluna rankas, ir nuo pavargusių blakstienų nubrunkia riedančią asarėlę ir sunkiai atsidūsta... Bet tiksi laikrodinis, vienas pasukį kitą keičiasi pavasariai, raudonuoja padangė, pakeičiami miestų vardai, ir jau nebėra įvykių liudininkų, ir nebėra su kuo verti, nei su kuo prisiminti. Ir lėtai nuo mūsų traukiasi šesėliai, kurių mes jau nebėsuokiamė, kurių sugrįžimas mums būtų baisus. Ir, kartą atsibudę, matome, kad užmiršome netgi kelią į tą nuosąly namą, ir dusdami iš gėdos ir pykčio, bėgame ten, bet (kaip sapne esti) ten visa kitaip: žmonės, dailitai, sienos, ir niekas mūsų nepažįsta — mes svetimi! Mes ne tenn patekome... Mano Dieve! Mes įsisąmoniname, kad nebegalėtume įtelpinti tos praeities į mūsų gyvenimo ribas, ir ji mums beveik taip pat svetima, kaip kad mūsų gretimo buto kaimyniai, kad tu, kurie mirė, mes jau nebepažintume, o tie, su kuriais Dievas mus išskyrė, puikiai ir be mūsų išsiverstų — ir netgi dar geriau... Išvertė P. Gaučys

Neseniai mirusi rusų poetė Anna Achmatova (ėkroji jos pavardė A. Gorenko) rusų kritikų teigimu, po B. Pasternako mirties, didžiausia rusų poetė, bolševikų buvo laikoma dekadentiniu Vakarų atstove, buržuazinio pasaulio poete. Nuo 1925 iki 1940 m. buvo priversta tylėti. Ji buvo viena pirmųjų naujos bolševikų inkvizicijos aukų ir kartu su žinomu rusų satyriku Zoschenko 1946 m. pašalinta iš Sovietijos rašytojų sąjungos (jos sūnus ir vyras, irgi žinomas poetas Gumilevas bolševikų buvo sušaudyti). Tik 1950 m. jos eilėraščiai vėl pradėjo rodytis rusų žurnaluose. Tačiau po truputį ji vis tik įsitvirtino rusų literatūroje ir jau 1958 m. buvo laikoma viena didžiųjų rusų poetų. Tais metais išėjo Maskvoje nedidelis romelis jos eilių, o 1965 m. antras daug stambesnis, apimantis rinktinę jos poeziją nuo 1909 iki 1965 m. P. G.

FINIS HIEROSOLYMAE

Ištrauka iš „Raupsuotojo Karaliaus“

ZOFIA KOSSAK-SZCZUCKA

Sutemos leidžiasi, kada kariuomenė li-pa į Hattin kalvą. Kalvą pailga, kaip bal-nas. Pakankamai didelė, kad tilptų ant jos beveik visa kariuomenė. Arkliai vos pajuda. Žmonių lūpos sukepusios. Jie godžiai geria vandenį iš maišų, girdo arklus, paliekant sau šį tą rotyjui.

Naktis yra tamsi, kurčia, tvanki. Tamsoj kažkas griaudžia, girgžda, trenkia. Gal tai vė-jas kelia bangas ežere? Ansktyva rytmetį sau-lės kamuolys ištryksta virš horizonto kaip raudonas diskas. Čia pat pradeda kaltinti ža-ra. Kariuomenė sėda ant arklių. Į žygi!

Kur į žygi, frankai?! Nėra jau kelio prieš-jus. Tai ne vėtra griaudė naktį, tai ne ban-gos užė ežere. Saladinas su savo nesuskai-čiuojama kariuomenė pajudėjo tamsoj ir iš-visur supa Hattino kalvą. Pulkai paskui pul-kus slenka iš Tiberiados pusės, iš Turano kalvos pusės, iš Šadžara kalvos, nuo Lubijos, Meskanos ir Khan Madin. Frankai apsupti iš visų pusių! Negali žengti atgal į Soforiją, o veltui jiems svajoti pasiekti ežerą! Uždary-ti ankštame žiede, stovėkite čia ant praeik-tos balno pavidalo kalvos, kaip išstatyta ant įkaitusio stulpo auka, palikta ant aukuro sau-lei sūryti...

Šiaubo aimana, beviltiškumo šauksmas uplekia eiles. Laužo rankas karalius Luzi-nianas. Paslaptingai tyli didis magistras, ku-rio tikrų minčių nieks nežino. Niūriai lin-guoja galva Raimundas. Kas buvo pranašau-ta, išsipildė greičiau, nei tikėjosi.

Buvo laikas, kada lotynų kariai išeidavo nugalėtojais iš daug sunkesnės padėties. Mirš-tantieji troškuli ar badu sumušdavo galin-gas, sočias, daug gausnes kariuomenes... Bu-vo laikai, kada mirusiųjų eilės ateidavo jiems į pagalbą... Buvo tokie laikai, buvo... Negriši!

Tačiau apsupta kariuomenė mėgina kovo-ti, mėgina prasimušti. Neatsiklausdamas nie-kieno leidimo, Raimundas imasi vadovauti! Apsupa kalvą pėsčiųjų mūru... Ietis įka-la į žemę, atremia skydus, sudarydamas iš skydų ir ietų stiprią aštriatvyrę. Tame mū-re paliekami lygi ir vartai, per kuriuos ke-turis kartus išpuola riteriai. Atgaivindami pentiniais nušilpusius nuo karščio arklus, puo-la priešą, įsiveržia toli į mūzulmonių eiles. Bet priešių yra tokia galybė, kad riterių verž-lumas silpnėja, vos jiems pasiekus kolonos vi-durį. Naujos priešių bangos spaudžia juos, nustumia, priverčia grįžti į praeiktą kalvą, turinčią tapti frankams kapu.

Kad negalėtų niekas jos apleisti, sarace-nai padega sausus karklus, augančius lygu-moj. Dūmų ir ugnies vainikas apsupa visiškai lotynus. Karalius Luzinianas žiūri į tai su pasibaisėjimu. Ašaros byra iš paraudusių, degančių jo akių.

Kažkas jį stumtelėjo. Tai du Grey. Užki-musiu balsu šaukia: — Kur Šventas Medis? Dėl ko niekas jo ne-neša?!

Teisybė! Kur Šventas Medis? Visi jį pa-miršo. Kur patriarchas? Patriacho Herakli-jaus nėra. Pabėgo dar vakar naktį iš Sofori-jos, kada buvo trimituota žygiui. Pabėgo, pa-sinaudodamas bendru sąmyšiu. Bet didelis relikvijorius paliko. Paliko taipogi broliukas Benediktas, saugojantis Medį, išsigandęs ir pasimetęs. Karalius įsakymu jis sėda ant žir-go, laikydamas prieš save relikvijorių. Šven-tasis Medis vėl suspindėjo aukštai virš mi-nios.

... Kryžius! Nesikeičiančios jėgos ženklas. Pakanka paliesti jį delnu, ir pranyksta pra-garo jėgos. Priartina dangų, atitolina pra-garą, nuo pradžios pasaulio jis yra nujautimui ar prisiminimui tikrojo Kryžiaus...

Tau tarpininkaujant, kalnai griūtu, slė-niai iškiltų, žemė skiltų pusiau. Silpnas — nugalėtų, milžinas būtų parbloktas. Nėra nieko neįmanomo Tavo jėgai, Šventasis Me-di. Tik tu stebukliu reikia prašyti, šaukti, laukti! Dievą prisipirki prie Jo pažadų mūro, išreikti įžūliai savo įsitikinimą ir tvirtą tikė-jimą, pavergti malonę, kad ji aplietų žemę...

...Kas visa tai įvykdys 1187 metais liepos 4 dieną ant praeiktos kalvos, turinčios bal-no pavidalą? Patriarchas pabėgo pas savo my-limąją. Brolis Benediktas dreba dėl savo gy-vybės. Su baimė dengiasi skydu nuo strėlių, slepia galvą už relikvijoriaus aptaiso. Kara-lius verkia. Supantieji jį riteriai, alpstantieji iš troškulio ir karščio, pusiau smauginai dū-mų, galvoja tik apie tai, kad artinasi pabaiga.

Ir vienas vienintelis žmogus žiūri iš tolo į spindintį saulę relikvijorių su baimė, lau-kimu ir paslėpta viltimi: Sal-ed-Din, Ajubo sūnus. Atrodo jam neįtikėtina, kad kova bai-gėsi taip greitai, ir pergale tapo taip visuoti-na. Žinomos yra paslaptingos jėgos, palan-kios frankams! Jau nekarta atrodė viskas ar-ti pražūtiems, o paskutinę minutę nužengdavo iš dangaus galybė, kuri paversdavo vienu mo-mentu jų pralaimėjimą pergale. Ta jėga slypi Medyje, ant kurio mirė krikščionių Prana-šas, Jėzus. Taigi sultonas su nerimu žiūri į šviečiantį toluoj šventą relikvijorių ir pats nežino, ar bijo tos galios apsirėišimo, ar gei-džia?..

Sūnus al-Afdalis puola prie jo su džiaugs-mu: — Ištikimųjų Valdove! Galas frankams!

— Nesidžiauk per daug, mano sūnau. Pergalė nėra tikra, kol ten anasai ženklas

— Ištikimųjų Valdove! Galas frankams! — Nesidžiauk per daug, mano sūnau. Pergalė nėra tikra, kol ten anasai ženklas

(Nukelta į 4 pusl.)

KAD ŠIS FESTIVALIS NEBŪTŲ PASKUTINIS

Pokalbis su Aukuro režisierė E. Dauguvietyte - Kudabienė

Nepaprasti ir didingi įvykiai, atsities prie 700 metų, šiame rašinyje nebus minimi. Su jais mus pereitą šeštadienį Draugo kultūriniam priede supažindino rašytojas Č. Grincevičius, o šį vakarą mindauginės Lietuvos nuotaika pagyvensime Jaunimo centre, kuriame vyksta penktasis teatro festivalio pastatymas, V. Krėvės istorinė drama "Mindaugo mirtis". Veikalą stato Hamiltono dramos grupė "Aukuras".

Šia proga neiškenčiu ir aš, nepakartojęs lenkų rašyt. L. Kondratavičiaus žodžių, kad "miega senoji Lietuva, o jos ainiai net savo tėvų padavimų nežino".

Kažin? Ketvirtis šimtmečio, kai palikome gimtinę, išveivioje išaugo tėvų šalies nemažius nauja karta, bet ar nesukūrėme mes naujo mito — Lietuvos, apjuosiančios visą pasaulį. Mes tebesame gyva tautos dalis, čionykštėje grožinėje literatūroje, dailėje, muzikoje, dainų šventėse, tautinių šokių sukury, liuanistinėse mokyklose, gausiuose jaunimo sambūriuose. Tai didžiausias šių dienų gyvas padavimas, kokio mūsų tauta dar, tur būt, niekad nėra išgyvenusi.

Ir šis teatro festivalis, pasibaigęs rytoj žymenų įteikimo iškilme, yra dar viena šviesi liepsnelė, lietuviškos kultūros žaizdre. Šiandien, mūsų užsienio svečių, Hamiltono "Aukuro", pasirodymo proga užsikime valandėlei pas jų vadovę, režisierę Elena Dauguvietytę — Kudabienę ir paklausykime, kokie šios daršiosios skruzdėlytės rūpesčiai ir džiaugsmas, palaikant ir skatinant lietuvišką židinį. O kadangi jau nugirsta, kad "Aukuras" — tai jaunimėlis,

— tad ir sakysite, ponja režisierė, kaip su šiuo atžalynu pastatėte "Mindaugo mirtį"?

— Veikalui augti būta daug kliūčių. Vyrų pamaininis darbas neleido lankyti visų repeticijų, o

"žaliam jaunimui" dažnai nesuprantama Krėvės kalba. Taipgi ir akcento pašalinimas ėjo labai lėtai. Kaip ir ankstyvesniuose pastatymuose, taip ir šį kartą didžioji aktorių dalis yra jaunimas savo amžiumi ir sceninė patirtimi. Bet nepaisant visų sunkumų ir kliūčių, darbas vyko su įkarščiu: repetavome, o kartu gaminome drabužius, lupome vilkus bei stirnas, rentėme menę, dailinome "ažuolo" skobnis...

— Hamiltono lietuviškoji kolonija mažutė; numanu, jog pastatymai net salės nuomos neapmoka. Kokiu būdu "Aukuro" grupė išsilaiko, kaip suveda savo piniginius nepritekliaus?

— Nebūtų buvę "Aukuro" vilties išsilaikyti, jei neturėtume pasižventusių žmonių, kurie nei savo laiko, nei išlaidų neskaiciuoja.



E. Dauguvietytė - Kudabienė

— Jau statydama "Gulbės giesmę", susidūriau su dideliais techniniais darbais, o tai paragina mane kreiptis į pašalinius, ne teatro, žmones ir prašyti pagalbos. Šiandien didžiausios turinti puikų techninį personalą, be kurio niekad nebūčiau pradėjus statyti "Mindaugo mirties".



Gentile Bellini (italas, 1929—1907)

Dievo Kūno procesij šv. Morkaus aikštėje, Venecijoje.

— Grįžtant prie pačio veikalo, kas paskatino pasirinkti šią nelengvą Krėvės istorinę dramą?

— Visada gerėjau V. Krėvės veikalais, bet ir "Sarūnas" ir "Skirgaila" mūsų grupei per sunkūs; "Mindaugo mirtis" atrodė daug prieinamesnė mėgėjų teatrui. Tad ir pasirinkome šią dramą. Laisvės kovos metams atžymėti: tai "Aukuro" dovana Lietuvai. Didžiaujamės, galėdami išrašyti Vinco Krėvės vardą į pirmąjį teatro festivalį.

— Kaip seniai "Aukuro" dramos grupė gyvuoja, koks žvilgsnis į ateitį?

— Mūsų mėgėjų teatras susiorganizavo prieš 19 metų, o pirmasis pastatymas įvyko 1950 metais, minint Vasario Šešioliką. Aukuras tuomet debiutavo su Inčiuos "Vincu Kudirka". Darba pradėjome su 20 asmenų, iš kurių iki "Mindaugo mirties" be liko tik penketas. Per eilę metų perėjo didis būrys aktorių, kurių daugumas su kiekvienu nauju pastatymu buvo scenos naujokai.

— Žvelgiant į ateitį: iš mūsų naujai sukurtųjų veikalų yra ne vienas, kuris mane sudomino, ir artimoje ateityje manau juos pastatyti. Su kitais veikalais būtų per staigus šuolis į naują formą. Mūsų žiūrovas dar ne visai pasiruošęs priimti kai kuriuos naujuosius veikalus, o ir aktorius, ypač mėgėjas, dar nepasiruošęs jų perduoti. O laiko taip mažas eksperimentams...

— Rytoj baigiasi jūsų didysis bandymas — pirmasis teatro festivalis. Kokias nuotaikas ir lūkesčius išsivežate iš šios mūsų teatro šventės?

— Festivaliui ruošėmės su dideliu entuziazmu, bet liūdina ir nesuprantama, kodėl ne visos teatrų grupės šventėje dalyvauja? Juk nėra svarbu laimėti ar nelaimėti; svarbu būti dalimi pirmojo lietuviško dramos festivalio. O mano didžiausias linkėjimas — kad šis festivalis nebūtų paskutinis!

VENECIŠKOJI SERENADA

Plaukiant gondola iliuminuotu kanalu; Byrono ir Wagnerio dienos Venecijoje

STASE SEMENIENĖ

Kadaise gimnazistiškoji fantazija piešė Veneciją, kaip kokią pasakų šalį, su baugiais dož rūmais ir romantiškais vandens keliais — kanalais.

Norint pilnai įvertinti gondolą, žmogus turi būti jaunas, bent 18-20 metų, ir įsimylėjęs. Plaukti gondola vienam ir vėlesniais gyvenimo metais, gali būti poilsinga, bet jokių būdu neromantiška. O jei dar, gondoloje sėdėdamas, nesvajoji apie mėlynas ar juodas akis, o mintyse skraidai anūko išdaigos ir skamba "Abas, atutel (Labas, močiutel)" telefoninis pokalbis, tada gondoloje randi tik vėsų atsigalviniimą ir pavargusių turistinėm kojom trumpos poils.

Atrodo, lyg ir gondolierius, įspėdamas slapčiausias mintis, visai nesidomi tokiu neromantišku turistu ir užuot pakėlęs balsą atitinkamus dainos fragmentuose, pradeda bumbėti apie pragyvenimo sunkumus ir apraudo moderniojo turistų taupumą, lyg jau šykštumui.

Vieną vakarą, pasirinkę patį nejudriausią gondolierių, Riva degli Schiavoni gatvėje, paprašėme pasukti pagrindiniu kanalu — Canal Grande. Buvo šilta, be vėjo, smagi vasaros naktis ir kanalas skendėjo šviesoje. Nukreipus žvilgsnį nuo tyloje paskendusiu kelių šimtų marmurinių rūmų su jų tuščiais balkonais, galima būtų įsivaizduoti, kad Venecija dar vis yra 18-tojo šimt. ekscentriškumo įtakoje. Tačiau iliuminacija, nežinūrint kaip ji yra prityrusiai ir efektingai įtaisyta, savaime aiški, stokoja žibintų gyvumo ir judrumo, o taipgi aliejinių lempų taip įprastų praeities šimtmečiuose. Vadinamieji "pali", arba kuolai (gon-

doloms prišti ir užinkaruoti), nakties glūdimyje tampa standartinėm lempom, nuo kurių yra nukreiptas dramatiškas žalsvas žioravimas į senoviškuosius pastatus. Tai yra lyg beširdiškas vaikymasis reklamavimo — tokia iliuminacija, kuri yra visiškai moderniškai nesuvyruojanti, nesibūuojanti, negyvai šalta elektros šviesa meta į reljefą šimtų trūkumų ir dėmių, dar labiau išryškindama kiekvieną mažiausią klaidelę. Nors, apamai paėmus, efektas yra malonus, kaip koks gražus sapnas, kurio nenorima pertraukti ir visiškai nesistengiama iš jo pabusti.

Ir taip plaukiama tolyn, besigėrint vaizdais, kai nebeapsiečia motorinių laivelų arba vandens autobusu motorų triukšmas, tik-tai liūliuoja švelnus vandens plukštelėjimas nuo gondolieriaus smailios karties, tamsiai gondolai tyliai slystant kanalu.

Rūmai, kuriuose mirė angli poeta

Lyg juodam kevalui lėtai čiuo žiant ramiu vandeniu priartėdavo ir nutoldavo kitų gondolų šviesos. Žavėjomės ir stebėjomės gondolierių, lyg išskaptuotų statulų, miksais judesiais, ir pastebėjome, kad tie, kurie traukė itališkas serenadas keleiviams, turėjo būtinai porę: vyrą ir moterį. Romantiškoji tradicija čia vėl buvo gyva.

Gi mūsų gondolierius išdainuodavo tikrai... rūmų pavadinimus, kai mes yrmės tolyn į miestą ir priartėdavome arčiau jų. Nors Napoleonas ir sudegino Ausinę knygą, kurioje buvo sužymėti visos Venecijos aristokratijos titulai, tačiau Grande kamieji "pali", arba kuolai (gon-

Kuriam galui mokėti daugiau?

PIRKDAMI NAUJUS AR VARTOJUS AUTOMOBILIUS SUTAUPYSITE NUO \$500.00 IKI \$1.000.00

PLYMOUTH * VALIAN BALZEKAS MOTOR SALES, INC.

CHRYSLER * IMPERIAL

"U WILL LIKE US"

4030 Archer, VI 7-1515

DON'T COME HERE

If you aren't looking for a challenge, don't want to study and work or haven't a desire.

A school of opportunity for a boy with higher things in mind.

If your aims are those, write us.

ST. JOSEPH SCHOOL FOR BROTHERS

Franciscan Friars

PULASKI, WISCONSIN 54162

Tel. — 414-822-5422

KILTY'S

RESTORANAS ★ 4545 W. 95th St.

Telefonai GA 4-5800 ir BE 8-5585

Uždarytas laike peritvarkymo-pagražinimo. Yra atdaras tik grupėms, parengimams, vestuvėms, krikštynoms ir kitoms progoms.

Telraukitės nuo 11 val. ryto iki 11 val. vakaro.

ARTESIAN Restoranas

2432 West 63rd Street, VIL ATIDARYTAS.

Visa nauja ir gražu, kaip viduje taip ir iš lauko.

Kviečiame senus ir naujus draugus atsilankyti.

Telef. — 436-4622 arba 436-4623



SV. ANTANO GIMNAZIJA

LIETUVIAI TEVAI, BRANGINKIT ŠIĄ GIMNAZIJA, KOL JI YRA. JOS ATETIS JŲSŲ RANKOSE.

KENNEBUNKPORTE, MAINE,

SU VISOM AMERIKOS GIMNAZIJŲ TEISĖM.

Išeinamas pilnas į kolegijas paruošiamųjų gimnazijų kursas. Oficialiai dėstoma lietuvių kalba. Savaitėje pamokų tiek pat, kiek anglų kalbos. Duodami kreditai.

Veikla jaunimo organizacijos, puoselėjami sportai, duodama lietuviška gyvenimo pasaulėžiūra. Mokiniai šviesi kviečiami liet. rašytojai, muzikai, solistai, dailininkai.

Dėsto 20 mokytojų bei instruktorių. Pati gimnazija padeda mokiniams įstoti į kolegijas.

Mokiniai gyvena bendrabuty.

Atlyginimas visiems prieinamas.

Atsižvelgiama į kiekvienos šeimos padėtį.

Anksti registruokite mokinius 1969-1970 m.

Priimami berniukai baigę 8 skyrius.

Informacijos ir registracijos reikalais rašykite:

Rev. Rector

St. Anthony High School

Kennebunkport, Maine 04046

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET

Telef. — CA 5-7252

DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS. SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

Kas tik turi gerą skonį, viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

FURNITURE CENTER, INC.

MARQUETTE PK., 6211 S. Western. PR 8-5875

Vedėjas J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30 val. Kitom dienom nuo 9 val. iki 6 val. vakaro

SEKMADIENIAIS ATDARA NUO 12 IKI 5 POPIET.

Kalėdiniai Siuntiniai 1968 M.

Artėjanti Kalėdų švenčių proga, siūlome tris specialiai sudarytus siuntinius iš tokių dalykų, kurie labiausiai yra reikalingi ir ištikrųjų būtų naudingi Jūsų giminėms.

MISŪSUS KALĖDINIS 1968.

Vyriškas arba moteriškas labai geros rūšies megstinis, Itališkas moteriškas arba vyriškas nailoninis lietpalis, 3 1/2 jardo vilnonės angliškos vyriškam kostiumui medžiagos, 3 jardai labai gražios moteriškam kostiumėliui medžiagos, vilnonė sjonui medžiaga, puikūs vyriški nailoniniai marškiniai, arba nailoninė bliuskutė, 1 dėžė šokoladinių saldinių, 20 angliškų geriausių rūšies cigarečių.

\$90.00

MOTERIŠKAS KALĖDINIS 1968.

Komplektas labai gražių moteriškų nailoninių rūbų, (labai reikalingi ir naudingi ten), 1 gėlėta arba su ornamentais vilnonė skarelė, 3 jardai moteriškam kostiumui creplene medžiaga, gražus moteriškas megstukas, 3 jardai vilnonės paltui medžiagos, 2 1/2 jardo vilnonės suknelei medžiagos.

\$90.00

MAISTO SIUNTINYS 1968.

1/2 sv. arbatos, 1 sv. kakavos, 6 sv. geriausių rūšies baltų miltų, 2 sv. ryžių, 1/4 sv. pipirų, 1/4 sv. lapelių, 1/2 sv. geriamo šokolado, 1 dėž. nescaldinių, 3 sv. geriausių rūšies kiaulinių taukų, 1 sv. šokoladinių saldinių.

\$30.00

Taip pat, į bet kurį rūbų siuntinį galima dadėti žemiau išvardintus dalykus, kurie visada naudingi ir laukiami Lietuvoje.

Vilnonė labai graži skarelė \$4.00. Nailoniniai lietpalčiai \$10.00. Vyrški arba moteriški megstiniai \$12.00. Nailoniniai marškiniai \$7.00. Vyriškos arba moteriškos nailoninės kojinės \$2.00. Labai geras parkeris, firmos "Parker" \$7.00.

ŠVEICARIŠKI LAIKRODŽIAI. \$30.00

Su malonumu priimame užsakymus, kuriuos siuntėjas sudaro iš mūsų kainoraščio ir taip pat, persiunčiame Jūsų pačių sudarytus siuntinius. Mūsų sąskaitos duoda Jums teisę gauti Income Tax sumažinimą.

BALTIC STORES, LTD.

(Z. JURAS)

421 Hackney Rd., London, E. 2. England

TELEF. — SHO 8734.

[KOMPAKTI]

Midland Savings neužima daug vietos. "Didelių žmonių" pasauly mes esame mažųjų pusėje. Bet mums taip patinka. Būdamas kompakti įstaiga mes randamės arčiau jūsų. . . ir tai reiškia, kad suprantame jūsų problemas bei reikalus. Jokie puošnūs pastatai ar švytuojančios iškabos neatstos asmeninį patarnavimą, kurį gaunate Midland bendrovėje. Pasimatykime netrukus.

Hours: Monday, Tuesday, Friday, 9-4:30 • Thursday, 9-8 • Saturday, 9-1 • Closed Wednesday

4 3/4% 5 1/4%

PASSBOOK SAVINGS

Paid and Compounded Semi-Annually

6-MONTH SAVINGS CERTIFICATES

(Minimum \$10,000) OR

1-YEAR SAVINGS CERTIFICATES

(Minimum \$5,000)

MIDLAND SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION

4040 ARCHER AVENUE • CHICAGO, ILLINOIS 60632

PHONE 254-4470

FRANK ZOGAS, PRESIDENT

VENECIŠKOJI SERENADA

(Atkelta iš 5 psl.)

nalas saugoja daugumą jų svarbiausių vardų.

"Palazzo Rezzonico", girdime aukšta gaida šauksmą. Pakėlėm akis ir pamatėme didžiulių rūmų paprastas sienas. Pasirodo, čia mirė Robert Browning — vienas žymiausių XIX amž. anglų poetų. Sprendžiant, kiek Browning buvo rišamas su Rezzonico, dau gelis galėtų pamanyti, kad poetas čia gyveno ir kūrė metų metais. Teisybė gi yra, kad jis neparašė nė vienos eilutės čia ir iš viso gyveno vos tikrai 5-tą savaitę, lankydamas savo sūnų. Lapkričio mėnuo nebuvo pats geriausias laikas 77 metų "jaunuoliui" lankytis pilname skersvėju rūmė prie vėsiausio kanalo. Ir taip poetas "pasigavo" šaltį, kuris palaidėjo jį ligi karsto.

Mūsų gondolierius įgrūdavo savo ilgą kartį į gintarinės ir purpurinės spalvos verpetuotą ežerą ir, linktelėdamas į priešingą krantą, parodė snaudžiantį rūmą, kuris stovėjo, lyg pėsmeigtas, prožektoriaus šviesoje. Tai Palazzo Mocénigo.

Kūr Byronas sukūrė "Don Juana"

Šiuose rūmuose triukšmingi, pusiau laukiniai nutikimai garsėjo po visą Veneciją, dar ir dabar pasilikę Venecijos pasakojimų dalimi. Neįmanoma visiškai keliauti Grande kanalu, neprisimenant tų fantastiškų rūmų gyventojų: 14 tarnų, šuns, vilko, lapės, beždionės ir kitų. Čia tarp moteriškų riksmų bei šauksmų ir temperamentingų scenų Byronas kažkaip sugebėjo parašyti I-ąją dalį savo "Don Juano". Tai rūmai, į kuriuos Byronas atiteję be noro Thomą Moore, reikalavėdamas, kad jis čia apsisotų, nors pastarasis mieliau būtų sutikęs susitoti kokiame nors vieš butyje.

Tuo metu prie garsiojo anglų poeto buvo pristojusi kaimietė moteris, 22 m. kepelė žmona, kurią Byronas sutiko bėgiodinėdamas. Ji buvusi visiška beraštė, nemokanti nei skaityti, nei rašyti. Toji Margarita Cogni paties poeto buvo apibūdinta kaip "pūkų žvėriukas, bet visiški neprijaunamas". Poetas, kuris buvęs daug kam lyg magnetas, mėgino ją atsikratyti, bet Margarita paliko savo vyrą ir viešpatavo šiuose rūmuose, įbauginama tarna ir pasirodusi patrenktai bet kurią moterį, kurią bent mažiausiai įtardavo jos konkurentė. Tačiau toji laukinė tigrie poetui įkvėpimu nebuvo. Čia jo kio baironiško eilėraščio jis nesukūrė, o tik parašė apie ją gražų laišką. Pagaliau pasiuntė ją visai namo.

Laidotuvės kanale?

Gondolieriai vis šūkaudavo, sukdamai į tamsias, šalutines vandens vagas. Tačiau jau nesigirdėjo senoviškų šauksmų "Premi" ir "Stali" (dešinės ir kairės), taip dažnai aprašomų romanuose, minimų rašytojų įvairiose Venecijos nuotykiuose. Dabar modernūs gondolierius tik rėkia "Ol!" kuris skamba taipgi gana romantiškai, ypač jeigu dar melodingai nutęstama. Staiga pasigirdo muzika. Išvydome procesiją, kuri iš pirmojo žvilgsnio atrodė lyg laidotuvės, priedu dar smarkiai iluminuotos.

Atplaukė lėtai ir sunkiai pūskuodamas didžiulis tristicbės laivas. Aplinkui visur apkabinėta elektrinė lempučių. Tačiau, vietoje mūsų laukiamo bei išvaizduoto katafalko, vidury tuno jo didžiulis pianinas ir nedidelis orkestras. Tuo tarpu gi iš pasokos, lyg grupė ryklių, letargiškai bet ir muzikaliai nusiteikusių, se kė gal koks tuzinas gondolių, perpildytų amerikiečiais. Tai buvo

tikriausiai "Serenatine" gondola, kurią teko pamatyti reklamose. Gal koks trejetas ar penketas vyrų bei moterų pradėjo blykčioti foto aparatais, fotografuodami naktinius vaizdus elektronų šviesų pagalba, kai tuo tarpu žavus soprano balsas nešė tolyn virš vandens nuplaukiančią... gerai žinomą ariją.

Wagnerio gyvenimas Venecijoje. Ne viena turistų lengvai gali upainioti pasitaikęs rūmų "padauginimas": net keli tais papaisiais pavadinimais. Taip mums, kai priartėjome prie dviejų Giustiniani rūmų, gondolierius paaiškino, kad antrame jų Wagneris sukomponavo "Tristano ir Izoldos" dalį. Jis buvo 44 m., kai atvyko čia 1858 m. ieškodamas ramybės ir tylos, turėdamas mintyse savo nepabaigtą operą. Pavargęs nuo gyvenimo viešbutyje, išsinuomavo kambarį rūmuose.

Wagnerio dienotvarkė buvusi labai šabloniška ir paprasta. Jis dirbdavęs ligi 2 val. p.p., tada gondola nuplaukdavęs pietums į Piazza (aištę). Po to pasivaikščiodavęs miesto soduose, kur dabar stovi jo statula. Prieš sutemstant, grįždavęs atgal ir dirbęs ligi 8 val. vak. Kartais eidavęs teatran. Tuo metu Venecija buvo valdoma Austrijos ir aikštėje vakarais grodavęs kariškas orkestras. Jam tyliai bevakarieniaujant, dažnai i pabaigą būdavo maloniai nustebintas, išgirdęs sa vo paties uvertiūros garsus...

Pats Wagneris kartą prisipažino, kad ilgoji rago gaida "Tristano ir Izoldos" III-čiojo akto pradžioje yra aidas šauksmo, girdėto Grande kanale 1858 m.

Tuo būdu Wagneris pakartojo kito savo krašto vyro Goethės pa tyrimą, pažintą 72 metais anksčiau, kai jis buvo sužavėtas ir sujaudintas gondolierių balsu ka nale.

Praslenkant po Rialto tiltu, kairėje matėsi žuvų ir daržovių turgai, švariniai ir šuojami, paruošiant juos rytojaus prekybai.

Pagaliau lenkėme tikrą Grande kanalo gotišką brangakmenį: Ca d'Oro — aukso rūmus — kurie yra geriausias vaizdas tos 15-tojo šimt. Venecijos didybės ir puikybės. Kitoje gi kanalo pusėje praplaukėme iškilminguosius mažojo renesanso rūmus — Vendramin Calergi, kur numirė Wagneris, būdamas 70 m. amžiaus, ketvirtadaliui šimtmečio praėjus po savo "Tristano ir Izoldos" sukūrimo. Jis sirgo angina pectoris.

Venecijoje dar gyvas pasakojimas, jog Wagnerio gondolierius turėjęs nujautimą, kad jo ponas netrukus mirs, ir taip jis sėdėjęs tamsoje savo gondoloje prie pat laiptų, kylančių į šiuos rūmus. Jam belaukiant, jis išgirdo aukštai iš vieno kambario rūmuose sklindančius pianino garsus. Ir jis buvęs paskutinis žmogus, girdėjęs didįjį kompozitorių paskutinį kartą kuriant.

Nemaža gondolierių vėliau paliko Grande kanalą ir iškeliavo Anglijon. Dvejetas buvo Jos Šviesybės pastatų kartu su gondolom, kaip dovana karaliui Karoliui II.

Grafienė Arundel, Norfolkio hercogienė, kurios vyras buvęs



1968 metų — dvyliktoji Ohio Lietuvių gydytojų draugijos kultūrinė 1,000 dolerių premija paskirta žurnalui Broniui Railai. Premija buvo įteikta lapkričio 23 d. Clevelande. Nuotraukoje premijos laimėtojas žurnalistas Bronys Raila (kairėje) ir čekį įteikiantis dr. V. Ramanauskas. Nuotr. J. G.

garsus Graikijos senovės meno paminklų rinkėjas, pasiėmė su savimi gondolą su negru gondolieriumi.

Rašytojas ir politikas Disraeli, kai buvo Maltoje, sutiko Byrono gondolierių Tita Falsieri, nuo kurio tuomet buvo nusisuku si laimė, ir pasiėmė jį atgal Anglijon. Titas, kuris buvo kartu su Byronu Graikijoje ir vilgė jo

miršančias lūpas, vėliau labai prisirišo prie Disraelio.

Išlindęs mėnulis, šviežias, lyg šiandien, ir naujas, kaip rytojus, o kartu senutėlis, šimtmėčiš ly dėjės kitus šiuo keliu, užbaigė mūsų kelionę, taip daugeliui atmintiną savo romantika, o mum įdomią turistinė patirtimi bei istorinių atspalviu.

FOTOGRAFAS ŽAVIOMS NUOTAKOMS

THE Paul STUDIO home of MODERN photography



Gowns by Martha
PORTRAITS • CANDIDS
3213 S. Morgan St. Yards 7-5858

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)

NATIONWIDE GUARANTEE
No-Limit on MILES...
No-Limit on MONTHS

FULL LIFETIME GUARANTEE against defects in workmanship and materials and all normal road hazard injuries encountered in everyday passenger car use for the life of the original tread design in accordance with terms of our printed guarantee certificate. Price of replacement pro-rated on original tread depth wear and based on Firestone adjustment price for replacement tire at time of adjustment. Firestone adjustment prices are intended to, but may not, represent approximate current average selling prices and are subject to change without notice.

Neribota garantija: iki susidevėjimo. Ratlankiai (wheels)

Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdžiai (Brake service), motoro regul. (Tune up), keičiamos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

Country Auto & Tire Service

2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois
Telef. — GROvehill 6-7777

Val.: kasdien 7 v. r. — 7 v. v., šešt. 7 v. r. — 3 v. p.p. Sekm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.

Savininkas MIKAS ČESAS



PLANINGAS TAUPYMAS

MOKA GERUS DIVIDENDUS. PRADEK TAUPYTI ŠIANDIEN!

5%

Mokamas už vienus metų taupymo ląkstus nuo išdavimo datos (\$5,000.00 ar daugiau, įdedant po \$500.00)

4 3/4% Metinis dividendas mokamas už indėlius taupymo knygutėse.

5 1/4%

Mokamas už vienus metų taupymo ląkstus nuo išdavimo datos (\$10,000.00 ar daugiau, įdedant po \$1,000.00)

DĖL INFORMACIJŲ KREIPKITES

MUTUAL Federal SAVINGS

2212 W. CERMAK RD., CHICAGO, ILL. 60608. Tel. VI 7-7747

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4; Thursday 9 to 8; Saturday 9 to 1; Wednesday closed.

JOHN J. KAZANAUSKAS, President



PARKING LOT — ADJOINING OUR OFFICE BUILDING



DULKIŲ SIURBLIŲ TAISYMAS.

Valome, ištepame, suderiname, pakeičiame (hoses) — žarnas.



Parduodame ir taisome visų gamyby dulkių siurblius ir turime dalis, maišelius ir visus prijunkimus (dalis) visų gamyby siurbliams Electrolux, Hoover, Eureka, Kirby ir Royal bei kitų.

B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

Platinkite "Draugą".

MOVING

Perkrausto baldus iš arti ir toli.

A. BENIULIS

Chicago, Ill. 60629, Tel. RE 7-7083



MARQUETTE PHOTO SUPPLY

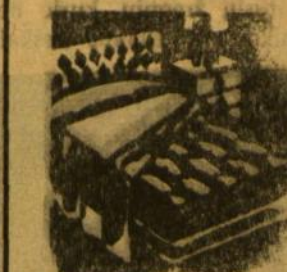
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug atpausite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atvedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street

Chicago, Illinois 60629

Telef. PROspect 6-8998



Mūsų erdviose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų modernių baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.

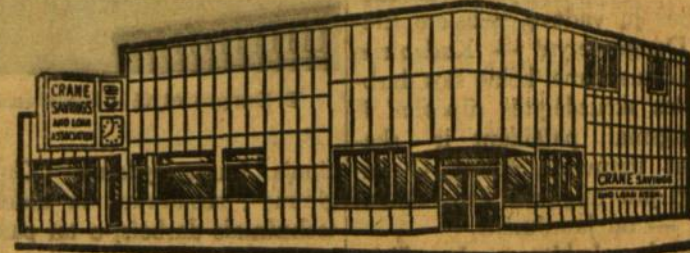
LIETUVIŲ STAIGA

ROOSEVELT FURNITURE CO.

F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS

2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711

Atidara pirmą ir ketvirtą 9-9 val.; antrą, trečią ir šeštą nuo 9 iki 6 val. sekmą. atidara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.



CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. B. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

4 3/4

Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D. Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. ... 9 v. r. iki 9 v. v. ANTRAD. ir PENKTAD. ... 9 v. r. iki 5 v. v. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta



foto V. MAZELIS

• vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
• portretūra
• meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

Tel. — HY 7-4677

422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

Mes mokame 5 1/4 ant visų taupymo sertifikatų per annum

MINIMUM SUMA \$5,000.00

MIDLAND SAVINGS



4040 Archer Ave.
Chicago, Ill. 60632
Telephone CL 4-4470
FRANK ZOGAS President



WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines —
Checkwriters —
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virs 50 m. patikimas aptarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

Kultūrinė Kronika

LIETUVISKŲ "DŽIUNGLIŲ" KOREJAS MIRĖ

Lapkričio 25 d., kaip jau buvo trumpam mūsų laikraščio trečia-dienio laidoje minėta, senelių namuose Bound Brook, N.J. mirė vienas iš ryškiųjų senosios kar-tos amerikiečių romanistų, rašytojas Upton Sinclair. Jis buvo gimęs 1878 m. rugėjo 20 d. Baltimorėje, taigi tik prieš porą mė-nėsių persirites per 90 metų. Sa-vo netrumpam gyvenime rašyto-jas yra parašęs taipgi arti 90 ro-manų, ne kartą buvo apdovano-tas įvairiomis šio krašto litera-tūros premijomis, buvęs kandida-tu Nobelio premijai, tačiau jos nelaimėjęs.

Didžiausią garsą amerikiečių literatūroje įgijo jo 1906 metais išleistas romanas "The Jungle" — "Džiunglės". Knyga įtakoję ne tik anuometinę amerikiečių literatūrą apamai, bet turėjo net lemiamos reikšmės ir socia-liinių santykių perkratymui. Rašytojas, mat, "Džiunglėse" pa-vaizdavo nežmonišką anuometi-nės Chicagos skerdyklų aplinką, patį darbą skerdyklose bei mora-linį žmonių skurdą, slaučiant nie-kieno ekontroluojamam blo-giui, kurio sukėlė audrą. Valsty-bė ir visuomenė praregėjo. Sku-biai susirūpinta darbo sąlygų pa-gerinimu, atitinkamų įstatymų išleidimu, imtas respektuoti ir paprastas, dirbantis žmogus.

Net visoje JAV istorijoje tų "Džiunglių" pasirodymas yra lai-komas lūžtvinio fakto, vienu iš reikšmingiausių įvykių raidoje. Sakysim, prieš keletą metų New York'e vykusioje pasaulinėje paro-doj JAV paviljone viena siena bu-vo dekoruota įvairiaspalviais ap-skritimais, reiškiančiais svarbiau-sias datas ir įvykius šio krašto istorijoje. Viename tokiame ap-skritime buvo kaip tik įrašyta 1906 metų data, Upton Sinclair pa-vardė ir jo romano "The Jungle" vardas.

Mums, lietuviams, U. Sinclair

artimas ne vien dėl to, kad ap-rašė Chicagos skerdyklas, bet la-biausiai dėl to, kad ir šio roma-no pagrindinis veikėjas yra lie-tuvis Jurgis Rudkus, o pats ro-manas prasideda ietuviškomis vestuvėmis skerdyklų pašonėje, skambant anai gaudžiai dainai: "Sudiev, kvietkeli tu bran-giausias, sudiev ir laimė man blednām". Nemažai ir šalutinių to romano veikėjų yra taipgi lie-tuviai ar lietuvės.

Nors romano pirmasis verti-mas lietuvių kalbon pasirodė ga-nai anksti — 1908 metais, tačiau pačių lietuvių dėmesio ligi šiol ši knyga nėra patraukusi. Gal ir dėl to, kad mes svetimos lite-ratūros vis labiau norėjom ras-

vaizduojančių nutapytą muziką, kuriame čia beveik abstraktiškai ir labai artimi naujam menui". Knygos išnašose dar pažymi-ma: "A. Rannit: M. K. Čiurlionis. Dar Kunstwerk IV, Baden Baden, 1950. Kai kurių Čiurlio-nio paveikslų pavadinimai yra: Kompozicija, Pavasario sonata, Vasaros sonata, Allegro, Andan-te. Taipgi žūrėk: Viaceslav I-kanov: Čiurlionis ir sintetiškumas mene, Maskva, 1916".

"Art Nouveau" yra liuksusinis leidinys, kuriame talpinama net 451 iliustracija, jų tarpe 12 spla-votų. Kietais viršeliais knygos kainą \$25, minkštais \$10.

• Naujos Dailės parodos Chi-cagoje. Balzoke Lietuvių kultū-rės muziejuje gruodžio mėn. 7 d. atidaroma B. Morkūnienės tapy-bos darbų paroda, o Čiurlionio galerijoje gruodžio 14 d. atidaro-ma Jinos Leskienės (Totilaitės) taipgi tapybos paroda. B. Mor-kūnienės paroda muziejuje tęsis iki gruodžio 31 d., J. Leskienės paroda Čiurlionio galerijoje vyks iki gruodžio 22 d.

ti lietuviams, panašius į Adomo Mickevičiaus Konradas Valenro-dus ir Gražinas. O čia gi vaiz-duojami ne kokie ypatingi hero-jai, o kasdieniškojo vargo ir skur-dų paprastieji žmonės. O vis dėl-to "Džiunglėse" mums ypač tu-rėtų būti nepamiršamos, kaip jos nėra pamirštos net tokioje pla-čioje ir šakotoje amerikiečių lite-ratūroje.

• M. K. Čiurlionis ir vėl pa-saulinės meno istorijos puslapiuo-se. Jau ne kartą įvairiose mūsų spaudos informacijose esame re-gėję, kaip šis didysis lietuvių dai-lininkas ir muzikas nuolat ir nuolat išnyra kapitaliniuose, į-vairiomis kalbomis pasirodan-čiuose leidiniuose. Ypač dvide-šimtojo amžiaus meno proble-mas bei istorija liečiant, be Čiur-lionio dažnai jau neapsieinama. Štai ir vėl garsios Abrams leidyk-lės New York'e išleistoje Robert Schmutz knygoje "Art Nou-veau" apie M. K. Čiurlionį ra-šoma: "Lietuvių kompozitoriaus Čiurlionio yra netgi paveikslų

se. Jau ne kartą įvairiose mūsų spaudos informacijose esame re-gėję, kaip šis didysis lietuvių dai-lininkas ir muzikas nuolat ir nuolat išnyra kapitaliniuose, į-vairiomis kalbomis pasirodan-čiuose leidiniuose. Ypač dvide-šimtojo amžiaus meno proble-mas bei istorija liečiant, be Čiur-lionio dažnai jau neapsieinama. Štai ir vėl garsios Abrams leidyk-lės New York'e išleistoje Robert Schmutz knygoje "Art Nou-veau" apie M. K. Čiurlionį ra-šoma: "Lietuvių kompozitoriaus Čiurlionio yra netgi paveikslų

Meilė Dievui yra gili, karšta ir protinga ir meilė žmonėms spindėjo iš visos jos asmenybės ir spindi iš jos knygu, kaip iš a-pysakų ir pasakų vaikams, taip ir iš rimtų istorinių veikalų.

Atvykusi iš tremties i tėvynę ir priimdama 1957 m. literatūri-nę lenkų dovaną, Z. Kossak ta-rė: "Neketu sušoti jokiai api-brėžiam lagery, bet vien bangoj tikinčiųjų, kad neapykanta gali-ma nugalėti remiantis meile. To-dėl trokštu, kaip škotų muzikan-tas, grojantis kobza, eiti pirmoj eilėj ir tarnauti meilei".

Kossak mokėjo rašyti ir užzieb-ti širdis ir prakalbėti i protus. Pasiekusi rašytojos viršūnių iki gyvenimo galo nenustojo rašyti mažiesiems. Čia irgi glūdi jos di-dybė.

Kaip jaunimo draugas ir skau-tų entuziastė, ji dalyvaudavo skautų saskrydžiuose ir tuos sa-vo išpūdžius aprašė kėlioje jau-nimui skirtose knygose.

Iš jos puikių meniškų veika-lų trykšta spinduliuojanti jaunys tės jėga, tiesiog neišsamiama jau natvė.

Suverti ant šniūrelio su koteliais ir paisyti

Parduodami urmu pristatiniams ir krautuvėms

Prašome rašyti ar skambinti dėl kainų:

HERBARIUM, INC.
Route 2, Box 620
Kenosha, Wisc. 53140
Tel. 414-857-2211

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

INTERTRADE EXPRESS CORP.

125 E. 23rd Street

New York, N. Y. 10010

Prasidėjus neapmokamo katalogo.

Užsisakykite dabar. Užsisa-kykite tik per

VIKTORAS DINEIKA

(Atkelta iš 2 psl.)

nės komedija "Didžioji mugė". Vaidinu mokslininką, kurį (akyse ir už akių) apgaudinėja žavi ir neištikima žmona. Režisierius V. Dineika siūlo pasipuoti barzda ir vaizduoti išsiblaškiusį, tikrovėje pasimetusį, senyvą mokslo žmogų. Jaučiu, jog neišvengsiu "rezultato", t.y. to, kas leidžia žiūrovui iš anksto įspėti veiksmo eigą. Per general. repeticiją prisilipdau prie barzdos, stropiai pildau instrukcijas. Repeticijai pasibaigus, rengimosi kambaryje pasirodžius vadinamam grimeriui — simpatiniam Karosui, prašau premjerai paruošti tam tikrą peruką. O premjeroje pasidariau jaunas ir entuziastingas, grožiu beveik žmonai prilygstas, docentas. Labai mokslui atsidavęs, todėl ir aklas. Viktoras sakė: "Gerai sugalvojai, žymiai įdomiau". (O jau Amerikoje nelaukta užtikau andai užfiksuotą storo žurnalo puslapio se kritiko balsą: "Pilką režisūros parodytas visai naujoji šviesoj"). Vadinasi, ir šitaip pasitaikydavo.

Epizodus prisiminiau, nes min tyse juos lydi V. Dineikos mano jo kuklaus talento ne vien įvertinimas, o ir kolegiaskas menininko švelnumas, kuriam ka vaizduoti rašomoji mašinėlė yra bejėgė, nes šio subtilumo perteikti nesugeba.

Prieš premjerą užkulis visi būna vienaip ar kitaip nervingi. Jaudinasi aktoriai, režisierius, autorius. (Petras Vaičiūnas prieš savo veikalo premjerą iš baimės kaip epuše drėbėdavo, susirgdamas). Debiutantas režisierius Viktoras Dineika, šiaip susivaldęs vyras, atrodė, tartumė, pasimėgęs, lyg malonės maldausis: iki šiol nepastebėtų savybių žmogus. Nervinosi, nes jautė menininko atsakomybę! Puikiai numanė, jog menkas atsitiktinumas gali žalą atnešti. Ir kad kenksmas ateina ir neprašytas. Veik trisdešimt metų scenoje dirbęs, apie daug ką nusimanė.

Nežinau, kokios buvo priežastys, bet nuo 1944 metų rudens jau sceninės režisūros nesigriebė. Ir neteko spaudoje pastebėti ryškių aktoriškų vėlesniais laikais pergalių.

Amerikoje su Dzimdzi Drimdzi ir kituose spektakliuose. Iš amato pragyventi pastangos. Bostone susitikimas, drauge įgyvendintas vaidinimas, gastrolės. Organizacinis vargas. Kelionė Chicagon. Vanagaičio komunoje — vyrų respublikoje. Išvykos su Dzimdzi Drimdzi. V. Dineika sugrįžta Lietuvon.

Atvykęs į Ameriką, porą dienų užtrukęs New Yorke, į tinkamą traukinį pasodintas, atvykau į Bostoną. Ten gyveno J. Dikinis (redagavęs savaitraštį "Darbininkas") ir V. Dineika. Jiedu su tuo stoty, nugalėtoji gyvenamą butą, po to ištempė vakarienei į vidurmiestį (Kurios metu apvyliu, besigardžiuodamas ausimis bei panašiais skanėstais, nes jie tikėjosi, kad nuo panašių gardumynų atsakysiu). Po pros dienų prasidėjo planavimai: ką daryti? Kaip profesinai pasireikšti? Idomus ir šviesus žmogus klebonas K. Urbanavičius (rašęs Jono Kmito slapyvardžiu) klausė: "Atvažiuo pilka, jam ir judviem, ponai aktoriai, reikalingas uždarbis. Suvaizdinkit savo naudą mano parapijos saleje "Genovaitė", ir reikalus bus laikinai išspręstas. Partneriai nukreipia žvilgsnius į mane: "Ar sutinki?" — "Su malonumu", atsakau. Viktoras, pareiškęs norą suvaizdinti Golij, pasiūlė man Sigito vaidmenį. Neatsisakiau. Suvaizdinome tą graudulingą Genovaitę du kartus, ir mano partneriai įteikė \$300 (anų laikų dolerių vertelę): honorarą už darbą. Neblogas, sakyčiau, profesinio darbo atlyginimas. Bet kas toliau?

V. Dineika ir J. Dikinis jau žinomi "Dzimdzi Drimdzi" grupės dalyviai, ašenai gi naujienybė atrakcija: gimsta mintis pagastrotuoti, bent aplinkinėse kolonijose. Ir prasideda paruošiamasis veiksmas: spausdinamos afišos, vykdomi susirašinėjimai su numatomais rengėjais, siunčiami gausūs (man anuomet dar neaiškių tikslų) laiška. Čia tai buvau netinkamas talkininkas: akyse raidės man raibsta, smegenys galvoje švininiai. Partneriai ništa, tinginiu kaltina. O pasirodė, jog buvo sugavęs specifinis pajūrio klimato gripas. Tik vieną rytmetį iš gerklių prapliuto sukrekęs kraujas — tuo maždaug susirgimas (ir su juo surišta tinginystė) pasibaigė. O sąjungininkai suprato mano sabotavimo priežastį ir nerangumo daugiau nebepriminė.

Atmintis, nepajėgi tų spektaklių prisiminti, neužtikrina, kiek Naujosios Anglijos kolonijose su "dzimdzi drimdziškėmis" išdai gomis anuomet buvome applanke. Nebeprisimenu nė repertuaro, išskiriant gal komedijos "Nusižu-dėlis", kurioje su Dikiniu — tėvu kiti kitą stengėmės pralenkti improvizavimu. Kuo reikšėsi tada Viktoras Dineika, dievaž, prisiminimuose nesirestauroja, bet programoje ir jis buvo aktyvus.

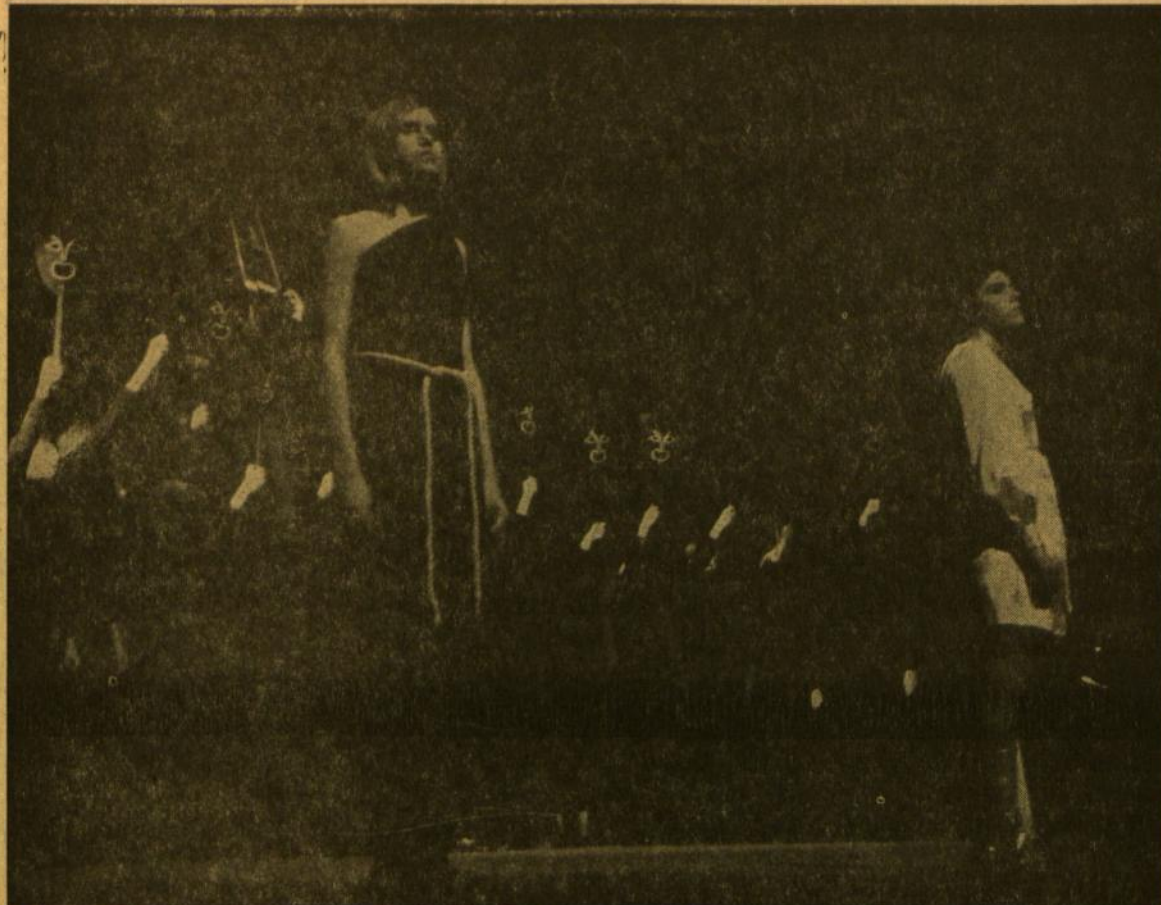
Staiga manieji kolegos ir antre preneriai praneša, kad vyksta Chicago, iš kur pradėsime "Dzimdzi Drimdzi" gausias gastroles; iš vidurinių vakarų iki rytinių Atlanto pakrančių. Taupū ma gerbdamas, Jonas Dikinis parėmė kelionei patį pigiausią ir patį lėčiausią traukinį. Ansa! Vėžio greitumu vis tik atvežė tris (spaudos teigimu, garsius) aktorius į Chicago, o iš ten kažkas atgabeno į Antano Vanagaičio komunalinį butą Marquette Parko lietuvių būtyje. Prasideda vizitavimai, pasisvečiavimai bei galvų sukimas dėl busimų išvykų programos. Nestinga vyrų respublikoje linksmos nuotaikos, kruta ir darbas. Tik staiga rimtai suser-gas J. Dikinis, skubiai išgabena-mas į ligoninę. Gastrolių pro-grama kūliais apsisverčia, nes, vie to net keturių programos dalyvių, teks tenkintis trijule. Vis dėlto dalykai susilipdo ir, Detroitu bei Clevelandu pradant, aplanko-me gal dvidešimt, gal net ir dau-giau miestų, kai kada vaidindami dviejose vietovės salėse. (Srov-ingumui nenusilenkdam!).

Rašinsys yra apie Viktorą Dineiką. Asmenį, žinau, reikėtų centralizuoti. Tačiau pusmečio su juo Amerikoje gyvenimiškas bei profesinis bendravimas, deja, lyg ir migla liko apdengtas. Atvykęs, pastebėjau, kad jį savotiškai buvo paveikęs populiarumas: būde atsirado anksčiau nepastebėti ypatingumai: savimi pasitenkinimas, keistas išdidumas, įsakyti, kritikuoti palinkimas. Nors scenoje buvo bendrauti malonu, o žiūrovų šiltai sutinkamas.

Dzimdzi drimzininkai užkūrė sau misiją: Amerikoje atgaivinti lietuvių bei Pasistengimai rado atgarsio, pritarimo ir pamėgimo. Viktoras Dineika, dažnai kūręs tiems vaidinimams tekstus, surado savyje polinkį pagimdyti kupletus. Tai jam pravers po kelių metų Lietuvoje.

Priverstas tenkintis "vodevilio" vaidybine apimtimi, Chicagoje jis tik syk suvaizdino tikroje scenoje, pasirodydamas vienoje iš centrinių rolių komedijoje "Potašas ir Perlamutras", pabendra-vęs su Kauno teatro buvusiu partneriu A. Vanagaičiu.

Dvejus metus pragyvenęs JAV-ėse, 1926 m. liepos mėn. V. Dineika sėdo į laivą kelionei į Europą. Grįžo Kaunan piniginiai neapalobės, tik palikęs Amerikos lietuvių tarpe gerus prisiminimus. Ir skirtingo gyvenimo, naujo sceninio bandymo patirtį. Sugrįžo su naujomis spalvomis kūrybinėje paletėje.



Iš Chicagoj vykstančio pirmojo Lietuvių teatro festivalio. Vaidas iš pirmosios dienos spektaklio (lapkr. 27): Chicago LB Jaunimo teatro inscenizuotoji V. Mykolaičio Putino poema "Prometėjas". Režisierius Leonas Barauskas. Prieky kairėje: Živilė Bilaišytė — Galia, dešinėje: Vitalija Ruibytė — Dainius. Šiandien festivalio eigoje Jaunimo centro didžiojo salės 8 val. vak. Hamiltono Aukuras vaidina V. Krėvės "Mindaugo mirtį", rytoj (sekmad.) 2 val. popiet Los Angeles dramos samūris Anat. Kairio "Šviesa, kuri užsidėgė." Festivalio užbaiga. Žymenų įteikimas ir balius sekmad. 8 v. vak. Jaunimo centre. Nuotr. Uosio Juodvalkio

Apie klystkalmius ir bedugnes aktorius kūrybos takuose. Komedininkų gyvenimiškas skirtingas būdas, sceniniam priešybė. Keisto skonio išsivijioje vieša demonstracija. Viktoro Dineikos lietuvių teatrui duoklė ir jo sceninė aureolė.

Profesinėje scenoje tikrai išimtinio pirmavimo aktorai pasirenka patinkamus vaidmenis. (Lietuvoje vien Kastantas Glinskis kai kada šią privilegiją praktikavo.) Apskritai: kontraktuoti aktoriai privalo nugalėti kiekvieną skiriamą rolę. Nesvarbu, ar tai bus darbas, nevertas aktoriaus talento. Ar repertuaras bus bevėris, ir vaidmuo, nesuteikiantis jokių kūrybinių vilčių. Atsisakyti negalima. Nors, antrą vertus, talentingiems aktoriams laiks nuo laiko pasiseka ir repertuariniame šlamšte žaibiškai susikūti. Nes teatras gali versti ir be kilnios dramaturgijos. Nes turi savo atskirą išgalę.

Viktorui Dineikai per dažnai teko pasireikšti menkame, silpnos literatūrinės vertės repertuare. Pramoginė komedija, grau-

denanti melodrama, linksmybių estrada, dirbtinos ar negilios pjesių temos nukreipia į dirbtinę interpretaciją. Jo garbei, tenka pasakyti, kad bandė iš tų klampių liūnų išsilaivinti.

Komedininkai, kaip taisyklė, juokina tik scenoje ar estradoje. Tikrovėje gi būna savy susikaupe, giliau mąstantieji, neretai ypatingai praktiški, niūroki, netgi nuobodoki piliečiai. Apie V. Dineiką galima pasakyti: gyvenime rodėsi mąstas, jautrus, šeima besirūpinas, kruopštus, pareigin-gas. Teatro vidaus dalykai jį užkrėsdavo, abejingą nedarė.

Kai kur spaudoje ypatingai iš-keltas "Linksmybių brolių" verti ngumas. Nekenkia priminti, jog tame dainuojančiame sambūryje dalyvaudavo talentingiausi a-nuometinės Kauno scenos atstovai, sugebą ir niekniekius iškel-ti, vertybėm paversti. Kupletus grupei, be V. Dineikos, jei ne-klystu, kurdavo stipriausieji mū-sų ano meto humoristai — sa-tyriškai. Tačiau negalima lygiai nuslėpti, kad Pupų Dėdė su savo Dėdiene per radiją turėjo dau-

giau klausytojų, nei, pavyzdžiui, visa Opera su Kipru Petrausku prieky. Skoniai esti įvairūs, o so-tūs žmonės, dargi neskurstą, kva-toti mėgsta, nuo "aktualių" sma-giau jiems gyventi. Tai beveik ir-gi grynas faktas. Tuo paaiškin-kim specifinį pasisekimą. V. Di-neika, šakotumu bei energija, i-piršo Lietuvos žmonėms Ameri-koje praktikuotą žanrą. To pirš-liaviomo dovana atitiko auditori-jos potraukiams, skoniui, susi-nteresavimui.

Už Lietuvos ribų yra žmonių, su velioniu įvairiais laikotarpiais bendravusių, su juo scenoje bei estradoje bendradarbiavusių, pas-tarais metais su V. Dineika susi-rašinėjusių. Ju prisiminimai lauk-tini. Dabartinio rašinio au-toriaus nesistengia pateikti nekro-logą, nekuriu epitafijos, negim-do gaudulio. Tik iš tolo minti-mis aplanko buvusio bendro dar-ba kolegos kapą. Ir iš atstumos nusilenkia Viktoro Dineikos ne-rimui, pasišventimui, ištikimyb-bei. Lygiai ir pakelti darbam, kurie ir pasilekia mūsuose aure-ole žerėti.

JURKUS SUSISVAJOJA VILNIUJ

Legendų rinkinio "Ant Vilnelės tilto" pasirodymo proga

J. GLAUDA



Paulius Jurkus

Paulius Jurkus ANT VILNELĖS TILTO. Vilniaus legendos. Išleido Lietuviškos knygos klubas 1968 m. Aplanas ir piešiniai autoriaus. Knyga 200 psl., kaina \$2.50, gau-nama "Drauge".

Dvidešimt šešių vilniškėmis temomis legendų rinkinys "Ant Vilnelės tilto" provokuoja nu-džiugti padidėjusių mūsų "vilnia-noj" kraičiu. Ta mūsų sostinės "vilniāna" taip vadino tokių te-Amų knygas prof. M. Biržiška, to-kia dar kukli beletristikoje. Pau-lius Jurkus, išsilyjęs į Vilnij, atranda jame neišsamią aruo-dą pinti polėikiškiems vaidams, jautrioms ir sentimentalioms is-torijoms, pasakoms ir legendoms.

kaip neseniai per garsios ketve-riukės gastroles, kalbėjo Bernar-das Brazdžionis. Tai tvirtinimą taigpi mūsų beletristikon atneša ir Paulius Jurkus su šiemet į mū-sų knygų lentynas atėjusiu jo le-gendų rinkiniu, pavadintu "Ant Vilnelės tilto."

Kaip ir dera legendiniam pa-sauliui, Jurkaus Vilnius tampa nepaprastu, pasakišku miestu. Tokiais miestais Secherzados pa-sakose tapdavo tos nemirtingos vaizduotės sukurti arabų miestai. Kodėl mums nepaversti savo to-limos žemės ir laike nuskendu-sių metų savo lietuviška šeche-rezada? Mūsų beletristai, susiža-vėję ta tema, kad tai gyva, kad tai įmanoma, kad tai mums net būtina. Legenda, kur pagal sau-reikia botanikų, reikia poetų sa-

Ir taip gera. Tai kvapnios gė-lės, kurias mums daigina istori-ja. Atnešti jų puokštes, skirta ne botanikui, bet poetui. Kad viskas žydėtų, kad viskas klestėtų, ne-reikia botanikų, reikia poetų sa-

maišo su fantazija, yra neribota erdvė rašytojui semtis nepaprastų temų. Švedė Selma Lagerloef dažnai lietė savo legendose evan-gelines temas. Tokia pat link-me Aloyzas Baronas nuėjo savo "Valandose ir amžiuose". Legen-dinė tematika yra dėkingas lau-kas tam, kas turi kūrybinę galia atskleisti senas ir apleistas patal-pas, išvėdint jas, apšviesti jas, įkvėpti joms gyvybę. Legenda y-ra ekskursija į senas menes, į se-nas pilis, į katakombas, kur va-dovas — rašytojas — regi ir vaiz-duoja mums koks gyvenimas tu-rėtų būti ten, kur dabar tik pe-lėsiai ir apleistai.

Vilnius yra ypatingas miestas. Senas Vilnius yra jau legenda sa-vyje. Mūsų amžiuje jis daug kuo skiriasi nuo labiau sumodernėju-



J. Kuzminskis

Tiltas per Vilnelę Vilniuje (medžio raiž.)

NAUJI LEIDINIAI

● AIDAI, 1968 m. spalio mėn. Nr. 8. Mėnesinis kultūros žurnalas. Leidžia lietuviai tėvai pranciškoniai. Redaguoja dr. Juozas Girmius, 27 Juliette St., Boston, Mass. 02122. Administracijos ad-resas: 680 Bushwick Ave., Brook-lyn, N. Y. 11221. Prenumerata \$7.00 metams.

Naujas žurnalo sasiūvinis prade-damas Ant. Maceinos straips-niu "Religija ir evoliucija", ku-riame jis nepagaili įžvalgių kriti-nių pastabų Teilhardo de Char-dino pasaulėžiūrai. Kaip žinome, šis prancūzas tėvas jėzuitas savo paliktuose raštuose yra naujai ir savotiškai užgriebęs antropologi-jos, filosofijos ir teologijos sritis. Jo iškeltos tezės intelektualiniuo-se sluoksniuose visame pasaulyje yra sukelusios vis dar nenurims-tančias diskusijas, vieniems Char-diną keliant į svaiginančias aukš-tumas, kitiems jo išvadose ran-dant nemažai spragų, net baimi-nantis jo mintimis, kaip erezijo-mis. Ir lietuviškoje spaudoje pasi-sakymų už ir prieš jau yra ne-mažai buvę. Bet, atrodo, mūsų se savo išsamumui ir įdomumui vis pralengs čia spausdinamas A. Maceinos straipsnis, kurio šiame "Aidu" numeryje atspausdinta dar tik pradžia.

Po puslapį naujos savo poezi-jos šį kartą duoda Pranas Visvy-das ir Julija Švabaitė, o trumpą beletristinę apybraižą Jurgis Jana-vičius. Recenzuojamos knygos: Jo no Meko eilėraščių rinkinys "Pa-vieniai žodžiai" ir K. Almeno dvi novelių knygos — "Bėgiai" ir "Gyvenimas tai kėkė vyšnių".

Atsakydamas į redaktoriaus pa-teiktus klausimus, savo 75 metų sukaikties progą kalba dail. Ado-mas Galdikas, išskeldamas iš mū-sų kultūrinio gyvenimo lig šiol mažai arba ir visai nežinomų, į-domių detalių. Sukaties progą ir visas žurnalo numeris iliustruos daugiausia Galdiko paveiks-lų nuotraukomis.

Apsčiai puslapių skiriama ir šiemetiniams PLB III seimui, kur šiemet žvelgiamas, aptariamos ir įver-tinamos jo visuomeninės ir kultū-rinės pusės, nevengiant ir kritiškų pastabų.

Nostalgiškai patrauklus, nors romantikoj ir nepaskendęs Alek-sandro Pakalniškio etnografinis aprašymas "Vakarojimai Žemai-čiuose". O stovint ant astronauti-čio amžiaus slenkščio, įvairiomis-

mokslinėmis tezėmis aktualus Z. Romo raštas "Kosmologinis žvilgsnis į visatą", kurio čia spausdinama dar tik pirmoji da-lis.

Apžvalgų skyriuje apie PLB seime skaitytą dr. Kęstučio Keb-lio paskaitą ir kai kuriuos jos as-pektus rašo Juozas Girmius, ne vien tik paskaitininkui pritarda-mas, bet vietomis ir oponuo-damas jo keliamoms tezėms. Ano-ji K. Keblio paskaita ir kitoje mū-sų spaudoje lig šiol jau yra su-kelusi gana įvairių atsiliepimų. Jau vien tik dėl šitokių mūsų spaudos pagyvinimų ji verta tei-giamų kreditų. Rūpestis yra tik-toks, kad nuomonėmis pasikeiti-mas nevirstų piktybinėmis kalbo-mis bei kitokiais pasikaltinimais. Juozo Girmiaus čia minimas rep-likinis atsiliepimas kaip tik yra geras pavyzdys, kaip galima dėsty ti savąją ir gana kietą nuomonę, neprarandant pagarbos ir kitaip manančiam oponentui.

Dr. P. Reklaitis iškelia mūsų se lyg ir primirštąjį dalyką — Vy-dūno trilogijos "Prabočių šešė-lių" iliustratorių, vokiečių daili-ninką Fidu. Rašoma apie šį dai-lininką ir jo kūrybą aplamai ir apie jo kontaktą su Vydūnu ir šio mūsų rašytojo pasauliu.

Minima Lietuvių katalikių mo-terų draugijos 60 metų sukaktis ir duodama plati mėnesinė mūsų kultūrinio gyvenimo kronika.

Kiekvienas naujas "Aidu" žur-nalo numeris mus džiugina, nes būtų didelė mūsų kul-tūrinio gyvenimo tuštuma be šio leidinio. Tad, metams baigiantis, kiekvienas šviesesnis lietuvis turė-tų pasirūpinti, kad neliktų to-kiu vienintelio mūsų žurnalo ne-užsiprenumeravęs.

● Dail. M. K. Čiurlionio ka-pas Rusų kapinėse Vilniuje yra gausiai lankomas. "Paskendęs muzikos ir spalvų pasaulyje žvel-gia jis iš marmurinio paminklo į žmones, ateinančius į Rusų ka-pines" — rašoma laikrašty. Ne-seniai suruošto M.K. Čiurlionio vardo muzikinio konkurso progą ant jo kapo vainikus padėjo lat-viai, estų ir gudų jaunieji muzi-ku. Konkurso atidarymo metu dalyvavo ir dvi M. K. Čiurlionio seserys: Jadvyga Čiurlionytė ir Valerija Čiurlionytė — Karužie-nio amžiaus slenkščio, įvairiomis-

sio Kauno. Šis seno išsimylėjęs Vilniaus pasakiškumą, lietuviai pamaldžiai, svajingai žengė jo gatvėmis ir matė jo nuostabias senienas.

Jurkus, legendų tvėrėjas, su la-kia fantazija, su polėikišku dės-tymo gabumu, gal būt, yra la-biausiai kvalifikuotas kalbėti mums apie Vilniaus legendiškumą. Suprantama, topografiniai rinkimo rėmai (tik Vilnius) ir istorijų fragmentiškumas, nelei-džia autoriui išvystyti temos glyn, įkibti į personažų vidų. Api-braižiškumas, šķicas, siluetas, ar skambi situacija, šūbertiška me-lancolijs — visa tai yra dorybės, kuriomis lengvai, graškčiai ir pa-traukliai Jurkus operuoja.

Jurkaus Vilnius apgyvendin-tas linksmy ir nerūpestingų žmo-nių. Svaja ir pasaka, daina ir mei-lė — jo žmonių dalia ir siekis. Studentai, mūsų žemaičių apšvie-tos gadinės žmonės, ateina į Vil-nių semtis šviesos Lietuvai. Tai jie, idealistai ir svajotojai, pri-pildo universiteto aules ir, laiki-nai išnykę istorijos šalnoje, vėl atgija ir šiltais šešėliais apsigy-vena Jurkaus rinkinyje. Malonus negausios vilnianos priedas, Jur-kaus "Ant Vilnelės tilto" rinki-nys, šecherezadiškai piešia lietu-vių svajonių miestą. Gal būt, le-genda, kada ilgesys ir svaja susi-maišo draugėn, teikia mums tai, ko mes visad trokštame — vis atsikartojančios meilės Vilnij.

Šis rinkinys mus džiugina au-toriaus gebėjimu vienos linkmės pasakojimą padaryti tokį įvairu, dažnai labai kontrastuojantį, sul-tingą ir miniatiūroje, masvųjų ir fragmentiškume.